

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

KLATOVSKÁ DĚTSKÁ KNIŽNICE
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Michaela Dražková

*Učitelství pro základní školy,
obor Učitelství výchovy ke zdraví pro základní školy a Učitelství českého jazyka pro
základní školy*

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. David Franta, Ph.D.

Plzeň 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň 29. března 2024

.....
Bc. Michaela Dražková

Děkuji panu PhDr. Mgr. Davidu Frantovi, Ph.D., za odborné vedení, za to, že mně a mé práci věnoval svůj čas, za ochotu a celkově za obrovskou pomoc při vzniku celé této práce.

Obsah

Úvod	5
1 Klatovská dětská knihnice	6
1.1 Perličky pro naše dětičky: verše a próza.....	10
1.2 Sněženky a jiné pohádky	16
1.3 U babičky na klíně: verše a próza	21
1.4 O zkrocené Ježibabě	27
1.5 Devatero kvítků: povídky	29
1.6 Zvony domova a jiné pohádky.....	32
1.7 Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků	36
2 Analýza prózy a poezie Klatovské dětské knihnice.....	40
2.1 Próza	40
2.2 Poezie.....	41
3 Přehled autorů.....	51
Závěr.....	59
Resumé	60
Použité prameny a literatura	61
Přílohy	I

Úvod

V úvodu této diplomové práce bych nejdříve ráda nastínila, jakým tématem se v práci zabývám a především proč jsem si dané téma zvolila.

V době, kdy jsem uvažovala nad výběrem tématu diplomové práce a jednotlivá témata jsem pročítala, mě jako první oslovilo zaměření na město Klatovy. V okolí Klatov jsem vyrostla, mám k tomuto místu velice blízko a nejen kvůli tomu jsem přesvědčená, že si toto téma zaslouží, aby bylo rozpracováno, zmapováno a přiblíženo dalším lidem, nejen z blízkého okolí.

Když jsem si přečetla téma práce Klatovská dětská knihnice, neuměla jsem si pod tímto pojmem představit nic konkrétního. Už vůbec jsem netušila, jak krásný projekt v té době v Klatovech vznikl a jaké literární poklady obsahoval. Téma jsem si vzala za své. Na následujících stranách se pokusím představit nejen Klatovskou dětskou knihnici, ale v krátkosti i její hlavní část Vlastivědnou knihnici Klatovska, kde se angažovalo velké množství regionálních autorů, ať už básníků, prozaiků, publicistů, literárních kritiků, ale i malířů a kreslířů.

V úvodní kapitole představuji obě zmíněné knihnice společně s nakladatelstvím Otakara Čermáka a tiskárnou Jana Zikmunda Laše. K oběma jménům uvádím stručná životopisná data. V další části představuji všech sedm svazků Klatovské dětské knihnice – co obsahují, jak jsou koncipované, kdy vycházely a kdo je hlavním tvůrcem každého z nich. Následně jsem se pokusila o základní analýzu tvorby Klatovské dětské knihnice. Zaměřila jsem se na to, jak vypadá poezie i próza v jednotlivých svazcích, jaké jsou zde typy veršů, jaké se objevují básnické figury a tropy, jak autoři pojali pohádky a povídky, co do nich vkládají, jaká je četnost použitých jmen a podobně. Dále přikládám stručný přehled všech zmíněných autorů, jejich základní životopisná data a některá vybraná díla z jejich tvorby. Celou práci jsem doplnila přílohami, zejména ukázkami poezie a portréty hlavních představitelů knihnice.

1 Klatovská dětská knihovna

Klatovskou dětskou knihovnu bychom mohli označit jako odnož nebo součást Vlastivědné knihovny Klatovska, což byl jakýsi „projekt“ dvou přátel tohoto regionu, a sice spisovatele a pedagoga Josefa Biskupa¹ a regionálního historika Karla Poláka.² K jejímu úplnému počátku se váže pouze jedna nevinná návštěva. V roce 1936 oba zmínění, Josef Biskup a Karel Polák, navštívili spisovatele Julia Skarlandta³ a při té příležitosti dostali rukopis jeho povídek. Tak byl položen jakýsi základní kámen knihovny. Od té doby vyšlo ve Vlastivědné knihovně 25 svazků různých žánrů (v rozmezí pěti let 1936–1941 vyšly v nakladatelství Otakara Čermáka historické studie, články, statě, pověsti, paměti, vzpomínky, básně a sborníky s náměty Klatovska), 7 svazků v Klatovské dětské knihovně (1940–1941 vyšly v Závodu tiskařském a nakladatelském Jana Zikmunda Laše) a další 3 svazky v Příbramské dětské knihovně, kam se Josef Biskup v roce 1943 přestěhoval. Oba autoři podněcovala k této činnosti zásadní motivace. S každým výtiskem se snažili, aby byl lepší a lepší než ten předchozí a aby se jejich tvorba dostala široké veřejnosti, především milovníkům Pošumaví.⁴

Níže uvádím přehled všech vydaných svazků Vlastivědné knihovny Klatovska, Klatovské dětské knihovny i Příbramské dětské knihovny a stručné informace k oběma tiskařům, Otakaru Čermákovi a Janu Zikmundu Lašovi.

Tituly vydané ve Vlastivědné knihovně Klatovska (1936–1941)

Julius Skarlandt, *Bílá růže a jiné prosy z Klatovska*. Klatovy 1936 [Řada I.; svazek 1].

Karel Hostaš, *Josef Dobrovský v lidové tradici*. Klatovy 1937 [Řada I.; svazek 2].

Josef Biskup, *Spisovatelé Klatovska I*. Klatovy 1937 [Řada I.; svazek 3].

Karel Polák, *Bitva u Nýrska 1467*. Klatovy 1937 [Řada I.; svazek 4].

František Plánička, *Od pranýře k popravišti*. Klatovy 1937 [Řada I.; svazek 5].

¹ Viz kapitola Přehled autorů.

² Viz kapitola Přehled autorů.

³ Viz kapitola Přehled autorů.

⁴ FRANTA, David. *Vlastivěda, literární regionalistika, meziválečný regionalismus a Karel Polák*. In: POLÁK, Karel (ed. FRANTA, David): *Josef Franta Šumavský ke 140 letům*. Klatovy: Městská knihovna Klatovy, 2020, s. 40.

- Josef Berka, *Pokorná země: verše*. Klatovy 1937 [Řada II.; svazek 1].
- Památce T. G. Masaryka*, Klatovy 1937 [Řada II.; svazek 2].
- Jaroslav Kvapil, *Památce Jaroslava Vrchlického*. Klatovy 1937 [Řada II.; svazek 3].
- Josef Volf, *Zednáři na Klatovsku*. Klatovy 1938 [Řada II.; svazek 4].
- Alexander Berndorf, *Myslívský říd. učitel Petr Vodička*. Klatovy 1938 [Řada II.; svazek 5].
- Jaroslav Janoušek, *Zplanělá ves: prosa*. Klatovy 1938 [Řada III.; svazek 1].
- Josef Biskup (ed.), *28. říjen 1918: hrst vzpomínek*. Klatovy 1938 [Řada III.; svazek 2].
- Jiří Stanislav Guth-Jarkovský, *Odvážnému štěstí přeje: tři humoresky*. Klatovy 1939 [Řada III.; svazek 3].
- Josef Biskup, *Spisovatelé, hud. skladatelé a výtvarníci Klatovska II.: stručná životop. data*. Klatovy 1939 [Řada III.; svazek 4].
- Adolf Smolák, *L. E. Miechura (1804–1870): epilog k jedné sonátě*. Klatovy 1939 [Řada III.; svazek 5].
- Julius Skarlandt, *Kytice jeřabin: verše z Pošumaví a jiné*. Klatovy 1939 [Řada IV.; svazek 1].
- Rudolf Kepka, *Novinářské články na motivy z rodného kraje*. Klatovy 1939 [Řada IV.; svazek 2].
- Vladimír Kolátor, *Přijď království tvé: historické povídky*. Klatovy 1939 [Řada IV.; svazek 3].
- Josef Biskup, *Stopami srdce: verše z posledních let*. Klatovy 1940 [Řada IV.; svazek 4].
- Ferdinand Vaněk, *Obraz města Klatov na počátku XVII. stol.* Klatovy 1940 [Řada IV.; svazek 5].
- Karel Slavoj Amerling, *Pod ochranou Děvany a jiné pověsti z Klatovska*. Klatovy 1940 [Řada V.; svazek 1].
- Josef Franta Šumavský, *Mé mládí: paměti*. Klatovy 1940 [Řada V.; svazek 2].
- Christian Heinrich Spiess, *Kamenné svatební lůžko: pověst ze 14. století*. Klatovy 1941 [Řada V.; svazek 3].
- Josef Biskup, *Pod Doubravou: průvodce Klatovskem*. Klatovy 1941 [Řada V.; svazek 4].

Marie Biskupová, *Nezahyne moje láska: obrázky ze života*. Klatovy 1941 [Řada V.; svazek 5].⁵

Tituly vydané v Klatovské dětské knihovně (1940–1941)

Josef Biskup, *Perličky pro naše dětičky: verše a próza*. Klatovy 1940 [Řada I.; svazek 1].

Bohumil Schweigstill, *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy 1940 [Řada I.; svazek 2].

František Šálek, *U babičky na klíně: verše a próza*. Klatovy 1940 [Řada I.; svazek 3].

František Biskup, *O zkrocené Ježibabě: pohádka o 4 jednáních*. Klatovy 1940 [Řada I.; svazek 4].

Julie Flanderková, *Devatero kvítků: povídky*. Klatovy 1940 [Řada I.; svazek 5].

Josef Biskup, *Zvony domova a jiné pohádky*. Klatovy 1941 [Řada II.; svazek 1].

Josef Klos, *Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy 1941 [Řada II.; svazek 2].⁶

Tituly vydané v Příbramské dětské knihovně (1941-1945)

Hanuš Sedláček, *Doma i jinde: verše i próza*. Příbram 1941 [Řada II.; svazek 3].

František Biskup, *Věrní kamarádi: hra z hornického života o 4 jednáních*. Příbram 1945 [Řada II.; svazek 4].

Josef Biskup, *Jaro žití: [verše pro drobotinu]*. Příbram 1945 [Řada II.; svazek 5].⁷

⁵ FRANTA, David. *Vlastivěda, literární regionalistika, meziválečný regionalismus a Karel Polák*. In: POLÁK, Karel (ed. FRANTA, David): *Josef Franta Šumavský ke 140 letům*. Klatovy: Městská knihovna Klatovy, 2020, s. 47–48.

⁶ FRANTA, David. *Vlastivěda, literární regionalistika, meziválečný regionalismus a Karel Polák*. In: POLÁK, Karel (ed. FRANTA, David): *Josef Franta Šumavský ke 140 letům*. Klatovy: Městská knihovna Klatovy, 2020, s. 48.

⁷ FRANTA, David. *Vlastivěda, literární regionalistika, meziválečný regionalismus a Karel Polák*. In: POLÁK, Karel (ed. FRANTA, David): *Josef Franta Šumavský ke 140 letům*. Klatovy: Městská knihovna Klatovy, 2020, s. 48–49.

OTAKAR ČERMÁK (26. 5. 1876 Klatovy – 7. 1. 1939 Klatovy)

Byl syn Maxmiliána Čermáka, vydavatele časopisu *Šumavan* a zakladatele klatovské knihtiskárny. Vystudoval klatovské gymnázium. Po smrti svého otce v roce 1892 přebrala vedení tiskárny manželka Marie Čermáková, přičemž Otakar Čermák své matce pomáhal. Od roku 1900 vedl časopis *Šumavan*. V roce 1902 však Marie Čermáková zemřela a majitelem se stal syn Otakar. Od té chvíle s vedením tiskárny Otakarovi pomáhal bratr Miloslav, který působil v technickém vedení závodu až do roku 1938.

Rok 1914 přinesl Otakarovi problémy, jimž musel čelit. Musel narukovat na vojnu, odkud se vrátil až s koncem války. Mezitím byl odsouzen k devíti měsícům vězení, z důvodu amnestií ale vězení unikl a mohl se začít opět věnovat své práci.

Po roce 1918 obnovil vydávání *Šumavana* a i tiskárna měla významné postavení v regionu. Celkem vyšlo asi 80 titulů. Otakar Čermák dále vydával časopis *Český hasič*, hasičské příručky, odborné knihy a učebnice pro klatovské školy, především pro gymnázium. Byl členem mnoha klatovských spolků, zejména Sokola.

Po náhlé smrti Otakara Čermáka vedli tiskárnu jeho dva synové Otakar a Ladislav Čermákové. V roce 1941 začala tiskárna ztrácet zakázky a postupně upadala. V roce 1952 byla úplně zrušena.⁸

JAN ZIKMUND LAŠ (2. 5. 1872 Dvůr Králové nad Labem – 1937 Klatovy)

Jan Zikmund Laš žil v Klatovech od roku 1919, kdy koupil tiskárnu Ludvíka Janského, a tak se stal majitelem Závodu tiskařského a nakladatelského v Klatovech. Zároveň od roku 1920 působil jako vydavatel a redaktor *Klatovských listů*.

V roce 1887 začínal v Morávkově knihtiskárně ve Dvoře Králové, poté byl povolán do Trutnova, kde byl zaměstnán v časopisu *Trautenauer Zeitung*. Mezitím studoval a zdokonaloval své znalosti v oboru. Svou činnost zahájil v Kutné Hoře v knihtiskárně a kamenotiskárně pana Švarce, kam si Jan Zikmund Laš přinesl velmi kladné hodnocení své práce. Znovu přecházel a působil ve větších firmách v Novém Městě nad Metují, Praze, Hradci Králové a Roudnici nad Labem. Před příchodem do Klatov vlastnil tiskárnu ve

⁸ ZACH, Aleš. *Slovník českých nakladatelství 1849-1949*, <https://www.slovník-nakladatelství.cz/nakladatelství/ot-cermak.html>; HAMHALTEROVÁ Hana. *Týdeník Šumavan v letech 1918-1941 na Klatovsku a osobnost Maxmiliána a Otakara Čermáka*. Diplomová práce. Praha, FSV UK, 2012, s. 55–81.

Slaném a zde mimo jiné vydával časopis *Slánské hlasy*. Byl členem místních spolků, dobročinných společností, výboru Měšťanské besedy, spolku Klatovan, také byl předsedou Literární jednoty a dozorčího výboru Živnostenské záložny.⁹

1.1 Perličky pro naše dětičky: verše a próza

Tato publikace vyšla v Klatovech v roce 1940 v Řadě I. jako svazek 1. Jejím autorem je Josef Biskup. Obsahem svazku je několik těchto krátkých veršů a několik kratších próz sesbíraných od různých autorů, které se pokusím blíže představit.

Sešit

Verš o skuhrajícím sešitu na úlohy žáka Jarka Patlavého, kde si sešit stěžuje na nepatřičné chování zlého pána. Pláče a celý zkroušený si stěžuje na pošlapanou čapku, na roztrhaný kabátek, potřhané katě, také na to, že jeho pán jej znečišťuje umazanýma rukama. Na konci verše sešit čeká už jen na to, až bude natolik poničený, že se pomyslná poslední rána, o které se zmiňuje, pro něj stane vysvobozením z jeho trápení.

Napravená chyba

Báseň psaná přerývaným rýmem pojednává o jakési chybě dívky, která nejspíš nedopatřením smíchá dohromady cukr s mákem. Dívka pláče, zatímco matka ji utěšuje, že se nestalo až tak nic hrozného, neboť suroviny promísí ve hmoždíři a společně upečou buchty s mákem.

Zde přemýšlím nad tím, proč autor v názvu použil pro tuto situaci slovo chyba. Smíchání cukru a máku samo o sobě přece chyba není. Možná to však samotnému autorovi přišlo kuriózní, možná vycházel z nějaké situace, které byl svědkem. Každopádně autor použil motiv klasických dobových pochutin, které nejspíš mohly patřit i k jeho oblíbeným.

Drak

Verš o malém chlapci Karlíkovi, který se vydává pustit papírového draka. Ten mu ovšem pod náporom silného větru přetne provázek a letí pryč.

Útěk

Báseň útěk vypráví o zvědavém králíčkovi, který zatouží po svobodě. Vydává se pootevřenými dvířky pryč ze svého bydla. Ještě na dvoře však zjišťuje, že jeho úmysl

⁹ Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech, fond Osobní archiv, složka J. Z. Laš.

přece jen nebude tak dobrou volbou, jelikož není na život venku připravený. Na dvoře ho překvapí kozel, kterého se poleká, a strachem zbledne. Nakonec celý zklamaný a unavený usoudí, že se raději vrátí, protože jeho domov přece není vůbec špatný. K tomu má přece docela i dobré jídlo.

Bětka hospodyňka

O Bětce hospodyňce, která právě zápasí s úklidem, konkrétně si stěžuje na prach, jenž se jí nedaří řádně vymést, neustále někde poletuje, jako by si s Bětkou hrál na babu. Nakonec ale nad prachem vítězí.

U Betléma

U Betléma je báseň oslavující narození Ježíška, je zasazená do lesního prostředí a vystupují zde zvířecí postavy. Jako první si zajíc všímá zvláštního jasu, který zná. Je to přece stejný jas, jako když se leskne tráva. Vychází pověstná hvězda, která značí narození Ježíše. Společně s ostatními zvířecími kamarády se vydávají směrem za hvězdou, aby Ježíška pozdravili. Autor doslova píše, že „*ježek sedl na hřbet srně*“¹⁰ a „*hlemýždě zas křeček nese*“;¹¹ a společně se radují až do rána.

U vody

Verš o dovádění pěti dětí u vody, kdy jeden po druhém stříkají vodu. Z verše vyplývá, že jen hloupý se nechá postříkat, kdežto ten, který je chytrější, schová se pod vodu.

U Betléma

Dále svazek *Perličky naší babičky* obsahuje druhou báseň s názvem *U Betléma*, tentokrát o tom, jak se králové vydávají na cestu za Ježíškem, aby mu mohli předat své dary. I další lidé by si přáli se podívat do této krajiny, ale v tom začíná zpívat pasáček píseň o rodné zemi, a jak tak všichni pozorně poslouchají, najednou si uvědomují, že není nad svou vlast a krajinu a že právě tady se cítí šťastně.

Báseň je doplněna krátkým popěvkem od hudebního skladatele Jiřího Pomahače¹² a je věnována Ježíškovi.

¹⁰ BISKUP, Josef. *Perličky naší babičky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 11.

¹¹ BISKUP, Josef. *Perličky naší babičky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 11.

¹² Jiří Pomahač (29. 2. 1904 Žinkovy - 1981 Praha) - učitel, sbormistr. Vystudoval gymnázium a učitelský ústav v Plzni. Hrál na nejrůznější nástroje a všude, kde působil, zakládal pěvecké sbory nebo ochotnické spolky. Přispíval do časopisů a sbíral lidové písně z okolí Žinkov.

První sněž

První krátká próza vypráví dětem o sněžení. O tom, že nahoře v nebi jsou andělíčkové, a protože byli hodní, od arcipastýře dostali za odměnu pás nebeského třpytivého papíru. A tak si andělíčkové začali z papíru vytrhávat různé postavičky a tvary. Jeden z andělíčků ale navrhl, že odted' budou všichni vytrhávat hvězdičky a budou soutěžit, kdo bude mít ty nejkrásnější hvězdičky ze všech. Všichni se snažili a předháněli, až na jednoho tichého andělíčka v koutě. Když se šli ostatní kamarádi podívat na to, co právě on vytvořil, nestačili žasnout nad krásou jeho hvězdiček a pospíchali za arcipastýřem, aby se také podíval. Otevřeli nebeské dveře, ale vtom vítr všechny hvězdičky rázem rozfoukal. Snášely se dolů k zemi a všechny děti se radovaly, že sněží. Když andělíčkové viděli, jakou radost dětem způsobili, domluvili se, že budou dolů na zem hvězdičky sypat častěji. Od té doby je krajina hojně posetá sněhem a děti sáňkují, koulují se, bruslí a jinak dovádějí.

Chcete si pochutnat?

Tak se jmenuje další vyprávění o malém chlapci Jaroušovi a o tom, jak tento chlapec využíval teplo kamen za chladných zimních večerů. Vařil dobroty, aby za kamny jen tak nelelkoval. Byly to staročeské speciality, po kterých se celá rodina olizuje – opečená bramborová „kolíčka“¹³, topinky s česnekem a kávovky. To babička totiž učila Jarouše samostatnosti. V závěru můžeme najít autorovu radu, abychom se učili vařit, neboť tak můžeme poznat kouzlo zimních večerů.

O hodné peřince

Příběh malé holčičky Jiřinky, která je zrovna nemocná. Má horečku a musí ležet v peřinách. V příběhu vystupují fiktivní postavy – peřinky a polštáříčkové. Ty spolu rozmlouvají a nechtěně snad holčičku ruší ze spánku. Když dostanou vyhubováno, obhajují se, že už jsou potichu, že holčičku kolébají a že k ní zavolali andělíčky, aby si s holčičkou hráli. Nakonec se peřinka přičiní ještě víc. Přitiskne se k holčičce, utěsní všechny skuliny, a tak holčičku uzdraví. Ta se probouzí. Protože se cítí zdravá, vstává z postele a po dobrém obědě vítá své spolužačky, které ji přišly navštívit.

¹³ Jde o nakrájené plátky brambor, osolené a opečené dohněda.

Dobře to dopadlo

Dobře to dopadlo je vyprávění o malém Jirkovi. Ve škole probírali ptactvo. Výuka motivovala Jirku k tomu, že se rozhodl vyrobit budku pro špačky. Jakmile přišel domů, hned se do výroby pustil. Když už měl budku skoro hotovou, přišel se za ním do dílny podívat tatínek. Prohlédl si budku a bohužel objevil na Jirkově výtvaru několik chybiček a nedostatků. A tak tatínek v příběhu radí, jaké rozměry a tvary má mít správná budka pro špačky, pro sýkorky nebo třeba i pro rehky. Nakonec je Jirka rád, že od svého tatínka dostal tolik cenných rad.

Prohrál

Příběhu předchází krátký úvod, ve kterém autor vysvětluje, o kom vlastně příběh je. Je o tehdy ještě malém chlapci Josefu Frantovi Šumavském.¹⁴

Josef se jako každý den vydává s dobytčím na pastvu. Potkává další pasáčky, kteří na pastvě rozdělávají oheň a ten přeskakují. Později se kolem ohně sesednou a začnou hrát hru o knoflíky. Malý Josef hraje s nimi, ale bohužel všechny své knoflíky ve hře prohraje, dokonce se domů vrací s otrhanými knoflíky i ze své kazajky. Josef se bojí přijít takhle domů, ale pro tentokrát ho rodiče netrestají. Jen musí dál chodit v otrhané kazajce.

Druhý den se vydává znovu na pastvu, rozhodnutý, že svoje knoflíky ve hře vyhraje zpátky. Zapálený do této myšlenky uváže voly ke stromu a chystá se na hru. Knoflíky opravdu vyhraje zpátky. Jenže už je čas vrátit se domů a dobytek zůstává hladový. Josef přivádí hladové voly domů. Bojí se, co na to řeknou rodiče. Tatínek samozřejmě vše pozná a Josef je potrestán. I on zůstává bez oběda. Odpoledne znovu odchází na pastvu, ale to už se snaží, aby se dobytek napásl, protože moc dobře ví, že by nedostal večeři. Malý Josef je tak poučený, protože za celý den už byl víc než vyhladovělý.

O studánce Klenovce

Příběh je jakási drobná pověst o vzniku názvu studánky Klenovky. Vypráví o lesníkovi Klenovci z Hoštic. Protože slyšel, že se v okolních lesích usadili vlci, i on si šel zkontrolovat svůj revír. Objevil tři vlčí mládřata. Protože nikde poblíž vlčici nespatriil, rozhodl se, že si malá vlčata odnese domů. Smutná vlčice, když svá mládřata v noře

¹⁴ Josef Franta Šumavský (27. 11. 1796 Poleňka u Klatov - 22. 12. 1857 Praha). Český vlastenecký spisovatel, lexikograf, pedagog. Studoval klatovské gymnázium. Účastnil se řady jazykových studií a prací. Z jeho díla můžeme uvést spis *Zastaralé formy českého slovesa*, *Dvanáctero drobných písní v duchu národním*, *Navedení ke čtení bez abecedy a k pravopisu bez psaní*, *Německo-český slovník*, *Já budu zpívat jako Čech*, *Slovník všeslovanský*.

nenášla, šla po lesníkových stopách a došla až k jeho chalupě. Jenže ji vyhnal štěkot psů. Jednou uviděla lesníkovu ženu na poli a vedle v trávě položené malé dítě. I ona si vzala dítě, avšak opatrně za peřinku, aby mu neublížila. Když to lesník spatřil, vlčici pronásledoval. Vlčice došla ke studánce, odložila dítě do mechu a celá žíznivá začala pít. Toho lesník využil a vlčici zastřelil.

Na památku vysvobození své dcery nechal lesník na tomto místě postavit kapličku s názvem studánka Klenovčina. Lidé ji ale nazývali zkráceně Klenovka, a tak nese toto pojmenování.

Pověsti o hradu Klenové

Dle poznámky pod touto prózou by se mělo jednat o výňatek z chystané historické povídky *Příběh z Klenového*. Maminka zde vypráví svým dětem před spaním tři pověsti o hradu Klenové.

První vyprávění začíná o rytíři Vojtěchu z Hanneberku, který se zamiluje do dcery krutého rytíře Otty. Aby se Vojtěch k dívce nedostal, nechá Otta svou dceru zadržet. Vojtěch dívku ale vysvobodí a prchá s ní do svého sídla. Otta nemešká a vydává se za uprchlíky a dcerou. Dceru zabije a za krátkou dobu na následky svého zranění umírá i on sám. Vojtěch vezme všechno své jmění a rozhodne se se svým věrným sluhou Klenem odejít ze země. A přicházejí do klatovského kraje, kde Vojtěch žalem po krásné dívce umírá. Všechno jmění odkazuje svému sluhovi Klenovi, který z darovaného jmění vystaví hrad Klenová. Po Klenově smrti se hradu ujme jeho syn Holub.

Druhý příběh vypráví o tom, jak Holub opouští hrad a vydává se na cestu do Afriky. Zaslých, že v zemi je princezna, která ráda hraje v šachy. Nikdo nad ní zatím nezmátl. Holub se rozhodne zkusit své štěstí a princeznu porazit. To se mu podaří. Od krále dostane za odměnu malovaný štít, kde je zobrazena černá panna s korunkou, jak v ruce drží šachovnici. Od té doby se tento štít stal erbem pánů z Klenové.

Třetí pověst je o mladíkovi, který projíždí krajinou, až se dostane k hradu Klenová. U hradu spatří nezvykle krásný květ. Utrhne ho a vtom se květ promění ve zlatý klíč a země před ním se otevře. Dostává se do záhadné štolky, kde se mu zjevuje princezna. Princezna mu oznamuje, že našel klíč k pokladům a že musí spěchat do hradu. Vtom si ale mladík uvědomuje, že zapomněl klíč v zámku. Když se pro klíč chce vrátit, po štolce nezůstane ani památky. Vyprávění ještě pokračuje putováním mladíka dál na hrad Pajrek. Tam mladík uvidí plazícího se hada. Vtom si vzpomněl na vyprávění svého dědečka, že snad nějaká

dívka byla na hradě Pajrek v hada zakletá. Mladík ale při seskoku z koně klopýtne a had zmizí.

Vyprávění končí rozpravou dětí a maminky. Děti jsou zvědavé a chtějí se hned na tato místa podívat. Maminka je krotí a slibuje, že se jednou vydají společně i s tatínkem.

Po prózách následuje dalších sedm veršů. Na rozdíl od veršů v začátku svazku, které byly doplněné o ruční kresby, tyto verše jsou doplněné o tematické fotografie Josefa Biskupa. U některých se objevuje informace, ve kterém časopisu byla báseň otištěna.

Na zahradě

Ve verši *Na zahradě* autor upozorňuje na rozkvetlou zahradu, na záhony plné květů, z nichž ale jeden je jiný. Nazývá ho „podivný skřítek“ a mluví o malé dcerce, která se v květech schovává.

Vycházka do lesa

Verš vypráví o rodinné procházce do lesa. Popisuje nadšení malé dcerky Marušky, když ji její tatínek do lesa nese v nůši a když pak v lese nasbírá tašku plnou hub. K tomu maminka s tatínkem nasbírají jahody, babička chrastí a pak se společně všichni těší z přírodní večere.

Jabloň

Láskyplná rozmluva maminky a jejího dítěte, kdy se dcerka ptá své maminky, jestli se společně půjdou podívat na rozkvetlou jabloň. Maminka pod jabloní dává své dceři polibky do vlasů, jabloň je potěšená a své lístky strásá na matku s dcerou.

Mládí

Autor píše o malé holčičce Máně. V básni ji nazývá nezbednicí, ale prakticky v celé básni opěvuje její bezstarostné mládí. Poukazuje na její spokojenost, úsměvnost a radost, kterou oplývá od rána do večera. V závěru autor pokládá čtenářům otázku k zamyšlení, jestli si také myslí, že mládí je samo o sobě básní. Báseň je doplněna o fotografii baculaté holčičky.

Na vycházce

Báseň o vycházce malé holčičky, zde ji autor nazývá Mladá Všudybylka. Začíná jaro, všechno krásně rozkvétá, a tak si Mladá Všudybylka nese z procházky domů do vázy kytici květů.

Malí vandrovníci

O nářku otce a matky, kteří pláčou nad odcházejícími dětmi, protože si myslí, že odcházejí trampovat do lesa. Nakonec ale vyjde najevo, že děti se chystají jen nakoupit.

Na kolotoči

Krátký verš nebádající děti, aby přišly na kolotoč, neboť bude k dispozici už jen dnes.

1.2 Sněženky a jiné pohádky

Sněženky a jiné pohádky vyšlo ve stejný rok, tedy 1940, v Řadě I. jako svazek 2. Autorem je Bohumil Schweigstill. Obsahem je čtrnáct krátkých pohádek.

Sněženky

Pohádka vyprávějící o tom, kde se na zemi vzaly sněženky. Malí andělíčkové z nebe pozorují děti na zemi. Ty si hrají, koulují se a dovádějí. Koulování se jim natolik zalíbí, že se začnou koulovat také. Vtom přichází svatý Petr. Chvilí andělíčky pozoruje. Když ho jedna ze sněhových koulí zasáhne do břicha, rozzlobí se na andělíčky a hned jim hru zakáže. Přichází Pán a mírní svatého Petra. Vysvětluje mu, že hry a radost k dětem patří. I k těm andělským. Ale pokyne andělíčkům, aby už hry nechali a sníh po sobě zametli. Andělíčkové se pustí do vymetání sněhu, ale i přesto, že zametají opatrně, vymetou se sněhem i několik bílých kvítků ze zimní nebeské zahrady a ty dopadnou až na zem. Když to spatří svatý Petr, posílá andělíčky na zem, aby svým teplým dechem kvítky zahřáli. Jedině tak pak budou moci odolat zimě a mrazu. Od té doby kvetou na zemi sněženky.

Petrklíč

Autor v úvodu popisuje svou cestu do rodného kraje, kde vyrostl a prožil své mládí. Ve stínu rozkvetlých stromů vzpomíná na všechno, co zde zažil. Pak teprve začíná pohádka o petrklíčích. Autor doslova píše: „*Ale tu se stalo něco podivného. Přiletěl pojednou odněkud z pohádky vánek, objal mne měkce a šeptal mi pohádku z dávných a dalekých dob.*“¹⁵

Pohádka pak vypráví o Pánu Ježíši, jak i on kráčí spolu se svatým Petrem touto krajinou. Svatému Petrovi byla cesta dlouhá, a tak se rozhodl, že půjde loukou pod strání. Pán Petra varuje, ať tudy nechodí, neboť louka je mokrá a blátivá. Petr se ale loukou přece jen

¹⁵ SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 8.

vydává. Brzy dojde na Pánova slova. Petrovi uklouznou nohy, a kdyby nebylo Pánovy pomoci, Petr by upadl na zem. Petr se raději vrací na cestu. Všiml si ale, že ztratil své klíče od ráje. Pán mu je pomohl najít, ale aby lidem zůstala na klíče vzpomínka, nechal Pán na tomto místě vykvést zlaté květy. Od té doby na zemi každý rok nastává jaro a rozkvétají petrklíče.

O šlechtné princezničce

Vyprávění o hodné dívence Evušce, která se v zimě stará o ptáčky. Ptáčkové se ale po čase podivují, že už se okno chaloupky dlouho neotevřelo a dlouho nedostali nic dobrého k snědku. Evuška onemocněla, a tak se ptáčkové choulili celí zmrzlí ve větvích stromu. Jednoho dne ale uslyší, jak maminka povídá lékaři, že by se snad Evuška uzdravila, kdyby se dočkala rozkvetlé třešně na zahradě. Ptáček modráček nemešká a letí do zlatého zámku ke králi času. Prosí ho, aby do země poslal jaro o něco dříve. Než se ptáček modráček vrátí k ostatním kamarádům, do chaloupky už svítí slunce a třešň je plná bílých kvítků. Evuška se raduje z jara a začíná se uzdravovat.

Jak přišel kašpárek o lyže

Příběh o Kašpárkovi a jeho lyžích. Kašpárek sjíždí v horách dolů směrem do nejbližší vesničky. Vtom se Kašpárkovi kdosi připlete do cesty a srážka ho nemine. Vráží do huňatého medvěda Mumlala. Medvěd se nejdříve na Kašpárka zlobí, ale všimne si, že má něco zajímavého, co nezná. Zalíbily se mu Kašpárkovy lyže a chce se zkusit na lyžích svézt. Medvěd se rozjede, ale nabere na rychlosti, Kašpárek už ho nestihne doběhnout a medvěd se v té rychlosti řítí do rybníka, kde se pod svou tíhou propadá tenkým ledem do studené vody. Když se vydrápe zpátky, proklíná lyže a už jezdit nechce. Vrací se nasupeně do svého brlohu, aby si mohl osušit kožich. Lyže zůstávají ale rozlámané a Kašpárek má oči pro pláč. Od té doby chodí pěšky a čeká na nové lyže, až mu je pořídí *pan principál z divadélka - nebo jeho přátelé - ze Srdíčka*.¹⁶

Kašpárek a sněhuláci

Přišla zima a Kašpárek vytahuje své kouzelné sánky, které jedou stejně rychle do kopce jako z kopce. Sáňkuje celý den a vůbec si nevšimne, že už přichází večer a na cestu mu svítí stříbrný měsíc, který mezitím vystřídá slunce. Jak si tak v šeru jede na saních, přehlédne ve sněhu schovaný kámen, přes který i se sánkami přeletí. Kašpárek se zvedá ze země, ale všimá si, že se najednou nachází v nějaké čarovné říši a že vidí spoustu různých

¹⁶ SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 16.

sněhuláků. Rychle se schovává za závějí a čeká, co uvidí. Sněhuláci se mezitím shromažďují kolem obra sněhuláka. Začíná porada. Kašpárek slyší, že si sněhuláci obrovi stěžují na všechny kluky, že se k nim nechovají hezky, koulují je a navíc nedostávají pěkné hrnce na hlavu, bačkory ani rukavice. Místo toho dostávají samé staré hrnce, košťata do ruky a do nosů uhlíky. Obr sněhulák poslouchá, poté radí sněhulákům, že až je příště budou kluci zase koulovat, mají je koulovat také. Nato si sněhuláci všimají Kašpárka za závějí a na nic nečekají. Pouští se do něj jednou sněhovou koulí za druhou. Kašpárek už na nic nečeká, honem sedá na své kouzelné sánky a rychle ujíždí pryč, aby mohl všem klukům vyprávět, co viděl a slyšel.

V závěru pohádky autor mluví ke všem chlapcům a radí: „*Proto, kloučkové, pozor! Až vás budou sněhuláci koulovat - a vy budete prohrávat, pošlete do Srdíčka pro svého kamaráda, aby těm chlapíkům zmaloval jejich záda. To víte, že Kašpárek vám přijde jistojistě na pomoc a dá těm sněhulákům moc a moc.*“¹⁷

Jak se Kašpárek kouloval s andělíčky

Kašpárek se na svých pohádkových cestách dostává po kouzelném žebříku do nebe mezi andělíčky. Ti jsou zvědaví, kdo to k nim přichází a vyptávají se ho. Kašpárek jim vypráví nejen o sobě, ale i o divadélku, které dole na zemi hrají dětem. Slibuje představení také andělíčkům, ale k tomu nakonec nedojde, protože autor píše, že „*se tam tenkrát Kašpárkovi stala nehoda, pro kterou se tam teď bojí jít.*“¹⁸ A dál pokračuje o tom, co se stalo. Kašpárek tehdy hrál s andělíčky koulovanou. V jednu chvíli se rozpráhl, nechtěně se trefil do nebeského okna a barevné sklo se vysypalo. Andělíčkové utekli a nechali Kašpárka samotného. Sněhový obláček, na kterém Kašpárek dosud stál, se lekl, trhl sebou a Kašpárek spadl dolů na zem. Naštěstí spadl do měkké závěje a nic se mu nestalo. V divadélku pak vyprávěl ostatním loutkám, co se mu v nebi přihodilo. Od té doby už ale Kašpárek do nebe nelezl, neboť se bál, že by musel sklo platit.

Jak viděl Jarka skřítku

Malý chlapec se později k večeru vrací od své babičky domů. Kráčí lesem, prozpěvuje si a najednou v šeru lesní skály uvidí skřítku s lampičkou v ruce. Strachem se rozeběhl a pelášil honem domů. Doma všechno vypravuje tatínkovi. A aby se Jarka nebál, vypravují se spolu s tatínkem znovu ke skále. Když dojdou na místo, kde prve Jarka viděl skřítku, zjišťují, že

¹⁷ SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 19.

¹⁸ SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 20.

místo skřítků trouchniví u skály světélkující pařez. Od té doby už se Jarka žádného lesního skřítků nebojí.

Jak šel skřítek do světa

Hluboko pod zemí se nachází čarovná říše skřítků, kde vládne král Permon. Jeden ze skřítků však zatouží podívat se nahoru na zem i přes přísný Permonův zákaz. Touží spatřit všechny krásy země, o kterých dosud slyšel - rozkvetlé louky, zelené háje, modré hory a lesy, zpěv ptáků a slunce. Skřítkovi se podaří dostat se na zem, ale na zemi je zrovna noc. Skřítek se podivuje, kde jsou všechny ty krásy, které chtěl tak moc spatřit. Místo toho je v krajině tma a za okny v chaloupkách lidé jen leží *bez života jako dřeva*.¹⁹ Marně prochodí celou noc, až nad ránem vyjde konečně sluníčko. Jas a záře ale zabolí skřítků v jeho očích natolik, že se schová do staré podzemní chodby. Poté se zklamaný vrací domů, kde už na něj všichni netrpělivě čekají. Rozzlobený Permon skřítků potrestá. Celý rok nesmí ostatním pohledět do očí a ani s nimi promluvit. Skřítek si zakrývá oči a odchází do temných hlubin a štol, kde rok žije v osamocení. Když uplyne dlouhý rok, vrací se ke svým kamarádům, kteří ho vítají s otevřenou náručí. Vypravuje jim o své cestě na zem a společně si užijí plno radosti.

Příběh opět končí autorovým moudrem, že člověk by měl zůstat tam, kde se narodí, neboť domov je jen jeden a pro každého je tím nejkrásnějším místem.

Čertíček Bulíček

Vyprávění o hloupém čertíčkovi Bulíčkovi. Bulíček dostává od svého pána za úkol dovést do pekla darebného kluka ze země. A tak se Bulíček vydává na zem hledat nějakého darebu, ale netuší, jak má takového darebu poznat. Nejdříve si ho splete se zajícem. Ten mu ale rychle uteče a Bulíček si nabije nos. Po chvíli znovu hledá darebného kluka a už si myslí, že ho má. Pevně ho drží a táhne, až ho vytáhne a donese ho do pekla. Když ho v pekle položí na zem, ostatní čerti se začnou smát. Diví se, co to Bulíček přinesl. Když pán vidí, že Bulíček přinesl pařez a že je opravdu k ničemu, posílá ho tyto pařezy přikládat pod pekelné kotle a už po něm raději nic jiného nechce.

Sněhulák z pohádky

Příběh o nešťastném osudu sněhuláka, kterého si postavili na návsí kluci. Když šli kluci večer domů, bylo venku samotnému sněhulákovi smutno. Těšil se, až za ním ráno kluci

¹⁹ SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 26.

zase přijdou. Ale kluci nepřišli, místo toho je sněhulák viděl odcházet do velké budovy. Rozhodl se jít za nimi. Sněhulák se ve škole rozhlížel, chtěl jít za dětmi do třídy, ale všude by mu byly malé dveře. Poslouchal tedy za dveřmi první, druhé a třetí třídy, co se děti učí. Učení v první třídě se mu zalíbilo, ale nakonec usoudil, že by to nebylo nic pro něho. Přemýšlel, jestli se má vrátit na náves a čekat, až za ním přijdou kluci, nebo se půjde podívat do města. Rozhodl se, že se půjde podívat do města. Jak tak šel, všichni mu z cesty uhýbali, někteří pro jeho velikost, někteří ze strachu. A sněhulákovi se líbilo, že před ním mají všichni úctu. Svě mínění ale podcenil, když se klouzal po kolejích městské dopravy. Myslel si, že i tramvaj se mu vyhne, to se mu ale stalo osudným. Tramvaj sněhuláka srazila a po sněhulákovi zbyla jen kopa sněhu.

Dalo by se říci, že autor na konec příběhu opět přikládá moudro. Říká, že pohádka a skutečný život jsou dva rozdílné světy, nelze je zaměňovat a každý by měl žít tam, kde se narodil.

Pohádka o prapodivném aeroplánu

Vypravování o malém Jirkovi a hodinách kukačkách. O půlnoci za Jirkou z hodin vyskočí malá kukačka a chvíli spolu rozmlouvají. Kukačka láká Jirku, že mu ukáže ještě další věci. Zavolá orla z pohádkové říše a ten krouží po pokoji jako aeroplán. Kukačka zařídí, že orel vezme Jirku na noční výlet, a tak společně letí nočním městem. Pak už se Jirka probouzí zpět ve své posteli a všechno vypravuje mamince.

Mílův vánoční stromek

Krátký příběh o malém chlapci Mílovi, který pochází z chudé rodiny. Má ale dobré srdce, má rád zvířata a hezky se chová i k rostlinám. Jednou na Štědrý den, když je Míla zrovna sám doma, za ním přijdou do chaloupky tři skřítkové. Nesou mu malý stromeček a pod něj skládají dárky. Míla se překvapeně ptá, jestli se skřítkové nespětli. Ti mu ale připomínají, jak v létě v lese zachránil umírající stromeček, proto si teď na něj i oni vzpomněli. Než Míla stihne skřítkům poděkovat, jsou pryč. Stromek dělá radost nejen Mílovi, ale i jeho rodičům.

Voříšek ve světě

Vyprávění o štěňátku Voříškovi, jak se vydalo na průzkum do světa. I přesto, že maminka štěňátku zakázala jít za vrata zahrady, vydal se Voříšek ven. Nejprve byl veselý - hrál si s motýly, skotačil v obilí, válel se v obilí. Najednou dostal hlad a vzpomněl si na domov a na svou maminku. Když se ale otočil, domov nikde nespátřil, všude jen vysoké obilí. A tak

smutně kráčet dál. V blízké vesnici potkal kocoura. Zeptal se ho, kde by mohl dostat najíst. Ten mu poradil, aby lidem zamňoukal, že pak dostane jídlo. Ale Voříšek nepochodil, lidé ho hnali holí. Potkal kohouta, ten mu poradil, aby u lidí zakokrhával. Ale Voříšek ani tentokrát nepochodil. Zase ho nějaký sedlák hnal holí. A tak Voříšek pelášil pryč, až doběhl do své vesnice, kde ho poznala maminka. Voříšek sliboval, že už nikdy nikam nepůjde, a vyprávěl mamince, co se mu ve světě přihodilo.

Tady autor opět vkládá ponaučení, a to do postavy maminky: „*Každý má mluvit svou řečí. Kdo mluví řečí cizí a své zapomíná, toho nemají ve světě nikde rádi.*“²⁰

Slavnost na topolu

Příběh o špaččí rodině a životě na topolu před školou. Špaččí mláďata se chystají poprvé vylétnout ven z hnízda a učí se létat. Maminka je učí vylétnout, tatínek všemu přihlíží a pokračuje v učení. Vysvětluje špačkům, že jejich křídla jsou lepší než kdejaký aeroplán. Později je maminka svolává k hostině na rozkvetlé jabloni. Tatínek ale zaujme ochrannou pozici a opět vysvětluje dětem důvod. Pozoruje je kočka a ta je pro ně velkým rizikem, pokud nebudou obezřetní a včas jí nezmizí z dosahu do tenkých větviček v koruně stromu. Děni pozorují kluci před školou a obdivují, jak jsou špaččí mláďata chytrá, jak se učí od starších, moudrých a zkušenějších. A zde opět autor končí příběh ponaučením, protože postava učitele dětem vysvětluje: „*To je jejich škola, a čím více si z ní kdo odnese do života, tím se mu potom lépe daří. Tak je to nejen u špačků, ale u všech tvorů a nejvíc u člověka.*“²¹

1.3 U babičky na klíně: verše a próza

Třetím svazkem Řady I. z roku 1940 jsou verše a prózy s názvem *U babičky na klíně*, které byly poprvé otištěny v novinách a časopisech *Srdíčko*, *Slovíčko*, *Pestrý týden*, *Mladý Hlasatel* a *Lidové listy*. Autorem je František Šálek. Tento třetí svazek je ve srovnání s předchozími obsáhlejší. Obsahuje 21 veršů a 10 próz. Ilustrace jsou dílem Jany Brožové.²²

²⁰ SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 42.

²¹ SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 46.

²² Malířka, grafička, ilustrátorka. Také se věnovala malbě na sklo, dostupné: <https://www.galerie09.cz/galerie/autori/brozova-seznam.html>.

U babičky na klíně

Veršovaná báseň, kde vypravěč vyjadřuje lásku ke své babičce. Jmenuje, co všechno pro něj babička znamená a jak dobře se cítí u ní na klíně.

Jak zvířátka potěšila babičku

Vyprávění o hodné babičce a jejích zvířátkách. Babička bydlí v chaloupce na kopečku. Bydlí sama se svými zvířaty - kozou s kůzlaty, kohoutem se slepicemi a králíky. Děti má už odrostlé. Od dětí dostala rádio, aby mohla poslouchat hudbu a nebylo jí samotné v chaloupce smutno. V zimě napadne tolik sněhu, že jednoho dne rádio přestane fungovat. Babičce je smutno. Zvířátka proto přemýšlejí, jak by mohla svou babičku rozveselit. Domluví se, že babičce sama zazpívají. Ráno přijdou společně do světničky a spustí písničku. Babička má radost, neboť je to od zvířátek milé, ale je to koncert, který se nedá poslouchat. Babička ještě ten den volá dceři do města, aby jí přijeli opravit rádio. Snahy zvířátek si ale velmi cení a měla je ještě více ráda.

Babičce

O tom, jak vnoučata Pavel, Jaroslav a Mařenka mají rádi svou babičku. Ve verších je popsáno, jak si babička čistí brýle a chystá se vyprávět dětem pohádku. Zároveň děti vyjadřují, co přesně na těchto společných chvílích milují.

Před spaním

Báseň malé žačky, která se před spaním modlí k Pánu Bohu. Bojí se, aby jí zítra ve škole paní učitelka odpustila, že nemá napsaný domácí úkol, protože prala panence šaty. V závěru slibuje, že už to nikdy neudělá.

Boubelatá Anička

Báseň o malé Aničce, která se snaží napodobit svou maminku. Hospodaří se svou panenkou stejně tak jako ona. Ráno vstane, ustrojí sebe i svou panenku, panence donese kafičko, učeše ji, pak ustele postýlku. Dopoledne panence vaří, odpoledne spravuje všechny její šatičky. Navečer pak únavou usíná i se svou panenkou v ruce.

Všestranná spokojenost

Malá dívka Milča si hraje s panenkou. Odchází právě na nákup. Své panence nalije mléko, aby měla co pít, než se vrátí. Jen co Milča odejde, přichází kocour a pochutnává si na

mléce. Když se Milča vrátí z nákupu, raduje se, že panence tak chutnalo. Mezitím už i kocour spokojeně leží pod postelí.

Špatný hrdina

Báseň o psovi Vořechovi, který seděl před chalupou a štěkal. Vytahoval se, že roztrhá každého, kdo k nim půjde do chalupy. Po návsi šel kačer a všechno slyšel. Nedalo mu to a šel k Vořechovi. Vořech se ale před kačerem ze strachu schoval v boudě, a tak ukázal, jaký je to hrdina.

Vendulčino klubičko

Vendulka ráda plete. Její klubičko je ale neposlušné, neustále si s ní hraje na schovávanou. Kutálí se pod stůl, pod postel a všude možné po pokoji. Vendulka už se na klubičko zlobí. To si ale z Vendulčina naříkání nic nedělá a vesele zlobí dál. Vendulka za trest zavírá klubičko do spíže. Ve spíži se klubičku všichni posmívají - sklenice od zavařenin, pekáč, talíře se zbytky jídel, pytlíky s *vařivem*,²³ láhve, zbytky zelenin. Klubičko z toho všeho padá do vody a topí se. Vtom do spíže přichází Vendulka a klubičko odnáší zpátky do pokoje. Rozmotá ho a usuší. Klubičko už od té doby Vendulku nezlobí.

Důležitá stráž

Báseň o hlídání dobrot ve spíži. Aby se ze spíže žádná z dobrot neztratila, postaví maminka na stráž kočku Micku a malou dcerku Lidku. To proto, aby hlídala jedna druhou.

Stará čepice

Krátký verš o čepici, vyjadřující myšlenku, že nová čepice je lepší než stará čepice a ještě se krásně schová do kapsy.

Jak rok běží

O tom, jak rychle plyne čas v průběhu roku. Je to jakýsi výčet činností nebo povinností a různých milníků v roce. Autor v závěru konstatuje, že času je na všechno tak akorát a posteskuje si - „*člověk aby ten čas krad*“.“²⁴

Chumelí se chumelí

Verše o zimních radovánkách dětí.

²³ Vařivo – suroviny na vaření.

²⁴ ŠÁLEK, František. *U babičky na klíně*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 18.

Omyl

Autor mluví směrem ke čtenáři o zvuku, který je slyšet. Vysvětluje, že se sice zdá, že se zvuk line od dřevařovy sekery. Ve druhém verši oslovuje neurčitého hochu. Zde je cítit mírný výsměch, neboť mu říká, že je špatný znatel, a opravuje mýlku - jde o datla.

Hola, děti, svátek máme

Báseň je v tomto případě rozloučením se zimou a oslavou jara. Je svátek Matěje, led taje, přichází obleva, zesiluje sluníčko, zpívají skřivani a *Severák s Mrazy*²⁵ prchají.

Odvážný Honza

O Honzovi, který se chystá vyčistit les od pařezů. A není jich zrovna málo. Práci mu příjemnější dobré buchy.

Pohroma

Jednoduchá báseň o dění venku u neurčité cesty. Autor jmenuje tři postavy - Manku, Milku a malého Puntíka. Puntík nad něčím vrčí, Manka krčí nos a Milka pláče. Na konci básně se dozvíme proč - přes cestu skáče žába a zřejmě vydává nějaké nelibé zvuky.

O ospalém Venouškovi

Po několika verších následuje pár kratších příběhů. Jedním z nich je tento, příběh o ospalém Venouškovi. Venoušek je lenivý, rád spí a vůbec se mu nechce vstávat. Maminka ho za to kárá, špačci se mu posmívají. Jediný pes Voříšek je rád, když Venoušek spí, protože ho celý den tahá za ocas. Venouškovi je to líto, a tak se rozhodne, že jednou vstane dřív než všichni ostatní. Hned druhý den tak udělá. Vstane a chystá se rozdělát oheň v kamnech, aby mohl uvařit kávu. Najednou mu začne padat hlava a Venoušek usíná. Zdá se mu sen o bílorůžové kuchyni, o plotně ze zlata a stříbra, čerti přikládají na oheň a k tomu všemu zpívají andělíčkové. Vrabci, špačci i Voříšek litují, jak se chlapci posmívali. Z konvice na kávu vystupuje smetanově bílá princezna, chlapce pochválí a líbá. Vtom se Venoušek probudí a zjistí, že to je maminka. Ta odnáší syna do postele, aby se ještě prospal. Venouškův úmysl však dobře pochopila. A tak má ze svého synka obrovskou radost, za což ho odměňuje makovým rohlíkem navíc.

²⁵ Autor uvádí s velkým písmenem, zřejmě je personifikuje.

Špatný hlídač

Zde si autor pohrál s verši a vytvořil krátkou veršovanou prózu, vyprávění o kočce Micce, psovi a myškách. Kočka Micka potřebuje potravu pro svá kořata, pes jí slibuje pomoc. Micka psovi uvěří, ale ten jí nakonec sám všechny myšky sežere. A tak nemá potravu pro kořata a lituje, že psovi uvěřila.

Těžká otázka

Rozmlouvání malého Vendy a malé Jarunky o tom, jak může vlak jet po kolejích, aniž spadne. Vyprávění se odehrává ve světelnici, kdy děti čekají, až se vrátí maminka. Když se maminka vrátí, roztápí oheň a pak s kocourem na klíně oběma dětem vysvětluje, jak to s vlakem a kolejemi je.

Jak králíček zaspal jaro

Vyprávění o králíčkově, který na břízce zpozoruje blížící se příchod jara. Nemešká a běží všem radostnou novinu oznámit. Jak moc chtěl všechny potěšit, uběhal se tolik, že vyčerpáním usnul a opravdový příchod jara zaspal. Byl z toho smutný a plakal. Našel ale dobrý zelený jetel, a tak na své trápení brzy zapomněl.

Honil Deštník Vlažičku

Báseň o proměnách počasí. Vystupují zde postavy Deštník a Vlažička a dále autor zmiňuje slunce, bouři a mraky.

Vodníkův konec

Krátké vyprávění o místech a rybnících v Jižních Čechách, připomínající pověst. Autor vypráví především o rybníku Zablatkém, ve kterém údajně žil vodník. Vypráví, jak vodník pozoruje lidi, jak sejí na poli žito, jak se o něj starají, jak ho sklízají a zpracovávají, jak pak z něj dobrý chléb pečou. Vodník byl hladový, a tak se vkradl do mlýna, vzal pytel žita a osil jím dno rybníka. Místo žita mu ale vyrostl rákos. Vodník začal ze vzteku všechn rukama trhat, ruce měl za chvíli plné krve, až celý vykrvácel. Od té doby už se vodník v rybníce prý neobjevil.

Proč králíci žijí v děrách

Povídání o sluníčku a králíčkově. Venku prší a králíček celý promoklý prosí sluníčko, aby zahnilo mraky a vysušilo mu kožíšek. Za to králíček sluníčku slíbí, že ho bude všude chválit. Sluníčko králíčkově vysuší kožíšek, ale králíček na svůj slib zapomene. A protože

se bojí ukázat se před sluníčkem, schovává se od té doby v díře a vylézá jen v noci pro potravu. Od té doby to tak dělají i ostatní králíci.

Klepny

Verše o husách povídajících si na ulici. Když zaslechnou Vendulčino volání, vykročí za ní přes ulici. Vtom ale jede auto a dvě husy srazí. Ty autor ve verši posílá na pekáč, z pekáče na talíř a z talíře rovnou do pusy.

Srdíčko neshořelo

Příběh o Jendovi Šabachů, který právě dostal od maminky vařečkou. Zlobí se na ni v koutě. Když maminka vidí, že Jenda pláče, zavolá ho k sobě a začne mu vyprávět příběh, aby pochopil, jakou chybu udělal. Kdysi v jednom stavení dospělí odešli na pole a dva jejich chlapci zůstali sami doma. Nenapadlo je nic lepšího než to samé, co Jendu. Hráli si se sirkami a rozdělávali oheň. Začalo hořet. Starší chlapec utekl, ale mladší utéct nedokázal a ve stavení uhořel. Zbylo po něm jen srdíčko. Maminka vysvětluje Jendovi, jak moc by se jí po chlapi stýskalo, a Jenda na oplátku slibuje, že už si vícrát se sirkami hrát nebude.

Zajíček hlupáček

Zajíček hlupáček si pochutnává na jeteli, když začíná hřmět. Všichni ostatní se běží schovat, jen tenhle zajíček zůstává. Bouře zesiluje a začínají padat kroupy. Bubnují zajíčkovi do kožíšku a zajíček se jen krčí před ošklivými ranami. Lituje, že neuposlechl rady svých kamarádů. Po bouřce se vrací celý bolavý ke své mamince. Ta ho zahřeje a vyléčí. Zajíček pak ostatním vypráví, jaký byl ten den hrdina a svůj příběh ještě trochu příkrášluje. Proto jsou od té doby všichni zajíčci tak bázlivi, protože zajíček hlupáček všechny svým příběhem postrašil.

Slib

Malý synek mluví ke své mamince. Říká, že teď je sice ještě malý kluk, ale až vyrostete, koupí jí chaloupku se zahrádkou, aby si v ní mohla odpočinout, až ji budou bolet nohy.

Maminečko moje

Prosba dcery, aby maminka ještě dlouho byla zdravá, a vyjádření lásky k ní.

Pyšné lyže

Lyže se vytahují nad sánky a říkají, že sánky nemají žádnou cenu. Sáně jsou z toho smutné, ale ne dlouho. Přišla opravdová zima a lyže jsou sáněmi vystřídaný. Autor doslova

píše „*Pyšné lyže po slalomu smutně přišly zpátky domů. Ba - co říkám - přišly zpátky, sánky přivezly je vrátky. Již nebyly pyšné více, ani rovné jako svíce, zpřelámané měly kosti, vzorem byly ubohosti.*“²⁶

Neplač, děvče, neplač

Verše směřované k děvčeti, které si stěžuje na bolest nohou. Mluvčí říká děvčeti, ať neplače, neboť běhala kolem chalupy dobrovolně a může si za bolest sama.

Až já budu velký

Veršovaná představa malého chlapce, který zatím jí buchty, pije kávu a hřeje se u své maminky, ale sní o tom, že až bude velký, bude dělat velké věci - „*Až já budu velký, budu lámat skály, aby se mne všichni velcí lidé báli.*“²⁷

1.4 O zkrocené Ježibabě

Čtvrtým svazkem Řady I. je pohádka o čtyřech dějstvích od Františka Biskupa *O zkrocené Ježibabě*. Pohádka byla napsána už v roce 1939, poprvé pak byla představená 24. března roku 1940 v loutkovém divadle Sokola v Příbrami, téhož roku vychází i jako svazek. Podnětem pro její napsání mu byly toulky Pošumavím, které podnikali spolu se svým otcem. Šumavský kraj na něj působil velice půvabně a vždy si odnášel hluboké dojmy, ze kterých čerpal.

Děj prvního jednání se odehrává v lese, v pozadí je chata Ježibaby. Přichází Kašpárek a vysvětluje dětem cíl své cesty. Poté uléhá k odpočinku. Autor už zde v začátku zapojuje do děje děti - mají za úkol probudit Kašpárka, kdyby šel někdo kolem. Objevují se dva hadi, se kterými Kašpárek svede boj. Dále se Kašpárek setkává se žabičkou. Přiskáče k němu a ve verši mu sděluje, že ve skutečnosti není žabička, ale dívka zakletá a uvězněná u zlé čarodějnice. Varuje Kašpárka, aby rychle odešel, protože čarodějnice se brzy objeví. Než ale Kašpárek odejde, žabička mu vypráví o svém zakletí, načež se Kašpárek rozhodne žabičku vysvobodit. Vtom na scénu přichází Ježibaba a ptá se Kašpárka, kdo je a co chce. Chce, aby šel Kašpárek k ní a sloužil jí. Chvilí spolu rozmlouvají a na konci této scény Kašpárek vchází do její chatrče. Tím končí první jednání.

Jak můžeme již tušit, druhé jednání se přesouvá do chaty u Ježibaby. Nejprve Kašpárek mluví k dětem. Stěžuje si na Ježibabu, že Kašpárka nešetří, dává mu plno práce, málo jídla

²⁶ ŠÁLEK, František. *U babičky na klíně*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 44.

²⁷ ŠÁLEK, František. *U babičky na klíně*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 45.

a sem tam mu dá i pohlavek. Ježibaba Kašpárka slyší a vyzvídá, co si povídá. Následuje její monolog, kdy vysvětluje, proč Kašpárka uvěznila, za co je potrestán. Stěžuje si, že si z ní dosud Kašpárek jen utahoval, že je všude nenáviděná a každý po ní ohrnuje nos. Proto prý nenávidí lidi a přeje všem jen všechno zlé, samé hádky, špatné počasí a nikomu nepřeje lásku. Děj pokračuje rozmluvou mezi Ježibabou a Kašpárkem, načež Kašpárek odchází nakrmit další postavu - draka Haraburdu. Mezitím Ježibaba vysvětluje dětem, že si potřebuje dojít do města, ale bojí se nechat Kašpárka samotného. A tak si na pomoc zavolá dva čerty a svého Haraburdu. Jen co odejde, Kašpárek volá na žabičku, zda by mu mohla poradit, jak se vypořádat s čerty a Haraburdou. Žabička mu poradí, že na čerty platí křída, kterou má Ježibaba ve světnici na polici, nad Haraburdou že má hůlkou zamávat tak, aby vznikl tvar kříže. Žabička ještě radí Kašpárkovi, aby si křídu nechal na později, a učí ho zaříkadlo. Vtom se vrací Ježibaba a běsní, co se mezitím v chatě stalo. Kašpárek nad ní vymaluje kříž a i ona se stává bezmocnou. Kašpárek zavolá svého koně Šimlíka a rychle odjíždí pryč.

Třetí jednání probíhá stále v chatě u Ježibaby. Začíná promluvou Ježibaby ke dvěma skřítkům, aby hlídali lépe než čerti a nikoho nepouštěli dovnitř. Zanedlouho přichází Škrhola. Skřítek se snaží Škrholovi zabránit vstupu do chaty, ale marně. Škrhola se nedá a setkává se s Ježibabou. Ptá se, kde je jeho syn Honzík. Ježibaba přizná, že Honzík začarovala v ptáčka, který jí v chatě zpívá. Protože byl ptáček celou dobu vzorný a Škrhola Ježibabě vyhrožuje, promění ptáčka zpátky v Honzíka. Nato se k chatě blíží Kašpárek na koni. Žádá, aby Ježibaba zavolala žabičku. Chvilí spolu rozmlouvají, až Kašpárek Ježibabu přesvědčí, aby žabičku proměnila zpět a vrátila se s nimi do divadla, protože pochopí, že má nad ní Kašpárek veškerou moc a ona sama toho už příliš nezmůže. Kašpárek s Kalupinkou si v závěru slibují, že se vezmou.

Čtvrté jednání se odehrává ve světnici u Kašpárka. Kalupinka vypráví Kašpárkovi, jak se k Ježibabě dostala. Vtom je přijde navštívit tatínek Škrhola. Dále přichází Ježibaba a postupně všechny ostatní postavy z pohádky kromě draka a hadů, ti zůstali v lese. Setkáním postav se autor loučí s dětmi a zve je na další divadelní představení.

Pohádka je psaná jako divadelní hra formou promluv jednotlivých postav. Není zřejmé časové zasazení, víme jen, že se odehrává převážně v lese. Postav je zde několik - vypravěč, Kašpárek, dva hadi, Ježibaba, žabička a zároveň Kalupinka (Škrholova dcera), Škrhola, Honzík (syn sedláka Škrholy), dva skřítkové, dva čerti, drak Haraburda, Kašpárkův kůň Šimlíček a sova. Co se týče jazykové stránky, objevují se zde starší

nadávký – *prachsakulajda*,²⁸ *kakraholte*,²⁹ *látesaláte*.³⁰ Můžeme zaznamenat typický motiv, kdy mužská postava zachraňuje dívku, přičemž ho čeká cesta plná nástrah. Objevují se prvky kouzelnosti a magičnosti, zejména čarodějnická kniha plná čar a kouzel a několikrát zaznívá zaklínadlo. Postavy jsou představiteli jak kladných vlastností (Kašpárek, Kalupinka - jsou hodní, milí, upřímní, mají dobré srdce), tak záporných vlastností (např. Ježibaba - zlá, pomstychtivá, nepřející). František Biskup do pohádky vkládá poučení směřované k dětem - v prvním dějství po potyčce s hady Kašpárek upozorňuje děti, že jak mohly právě vidět, není bezpečné, aby samy chodily do lesa. Naopak se v této pohádce neobjevují žádné číselné motivy, žádný „triádový“ prvek (tři synové, tři úkoly, tři přání, tři drakovy hlavy) ani ustálené formulace typu *bylo nebylo*, *byl jednou jeden*, *za devatero horami a devatero řekami*, *zazvonil zvonec a pohádka je konec*. Jedná se o pohádku s typickým koncem, kdy dobro vítězí nad zlem.

1.5 Devatero kvítků: povídky

Posledním svazkem v Řadě I. je *Devatero kvítků*. Svazek je seskládaný z devíti povídek autorky Julie Flanderkové věnovaných *Mařence Biskupové*³¹ a *všem dětem milého Klatovska*.³²

Alenčin první hřích

Prvňáčka Alenka chodí do školy stejnou cestou jako její starší kamarádka Berta. Berta však musí pomáhat rodičům na poli, a tak má z odpolední výuky úlevy. Alenka se jednoho dne rozhodne jít s Bertou na pastvu místo výuky. Společně si odpoledne užijí, ale jen co Alenka přijde domů, hřích vyjde najevo. Pan ředitel se přichází na Alenku zeptat. Maminka se zlobí a slibuje Alence výprask. Pan ředitel se Alenky zastává, aby jí pro jednou prominula, když před všemi slíbí, že už se to nikdy nebude opakovat.

Setkání na Budči

Historicky laděné vyprávění o postavách z rodu Přemyslovců. Malý Václav jede do školy na Budči, kde se setkává se svou babičkou Ludmilou. Ta mu slibuje, že se budou učit spolu, aby uměl číst a psát, aby rozuměl Božímu slovu a stal se dobrým knížetem.

²⁸ BISKUP, František. *O zkrocené Ježibabě*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 43.

²⁹ BISKUP, František. *O zkrocené Ježibabě*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 42.

³⁰ BISKUP, František. *O zkrocené Ježibabě*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 44.

³¹ Marie Biskupová, rozená Dědinová, manželka Josefa Biskupa. Pod pseudonymem Marabi publikovala v regionálních časopisech a vydala knihu *Nezahyne moje láska*.

³² FLANDERKOVÁ, Julie. *Devatero kvítků: povídky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 5.

Dobrodružství Miloše Bledouška

Vyprávění o malém chlapci Milošovi, který je slabý, bledý, až nemocný. Přichází k němu lékař a konstatuje, že chlapec musí přestat jíst sladkosti a začít jíst zeleninu. Miloš ale v noci samým rozčilením všechnu zeleninu pošlape. Když tahá ze záhonu mrkev, uslyší hlasy. Zahrada ožívá a zelenina se na Miloše zlobí. Brambor se ale nad chlapcem smiluje a navrhuje, že Milošovi všichni odpustí, pokud bude mít od teď všechnu zeleninu rád. Ještě ale musí najít tajemné jádérko. Miloš se pustí do práce. Nad ránem se mu zjevuje růžová víla. Podává mu oříšek a pobízí ho ke sněžení. Vysvětluje Milošovi, že je Práce a že má vílu navštívit každý den. Pak pozná, jak mu bude zelenina každý den chutnat.

Pro koníčky

Dědeček vypráví vnoučatům příběh ze svého dětství, jak ho maminka poslala s tatínkem na jarmark, aby tatínka hlídal, pokud s někým začne hrát karty o peníze. Jak maminka tušila, tak se stalo. Tatínek se nechal zlákat handlíři a na dědečkovi, tehdy ještě malém chlapci, bylo dostat tatínka domů, než o všechny peníze přijdou. Tatínek vyhrával, a když chlapec viděl, že s tatínkem není kloudná řeč, vzal situaci do svých rukou. Začal brát peníze z tatínkovy kapsy a poctivě je schovával k sobě do pytlíčku. Když už byl pytlíček plný k prasknutí, usnul únavou na lavici. V tom se karta obrátila a tatínek začal prohrávat. Když prohrál úplně všechno, handlíři se ztratili. Tatínek probudil chlapce a řekl mu, co se stalo. Chlapec vytáhl pytlíček s vyhranými penězi z kapsy a ukázal je tatínkovi. Ten samou radostí chlapce objal a pochválil ho, že je zachránil. Koupili koně, mamince šátek a dětem sladkosti a vydali se na cestu k domovu, kde je maminka netrpělivě čekala s otevřenou náručí.

Bratříčkové

Dobrodružství dvou bratrů Jarouška a Mírouška. Tatínek je v práci, maminka je nemocná, a tak chlapci tráví odpoledne se služebnou Barčou. Protože jsou chlapci příliš hluční, maminka posílá Barču s chlapci ven na hřiště. Barče se ale takové dlouhé hlídání příliš nehodí, protože chce jít se svou kamarádkou tancovat. Kamarádka Barču přemluví, aby nechala bratry na hřišti a vrátila se pro ně později. Barča souhlasí a chlapci tedy zůstávají sami. Na hřišti ale dlouho nepobudou a jdou za svým dobrodružstvím. Projíždí se Prahou tramvají bez jízdenky, lžou průvodčímu, zadarmo jedí chlebičky a dort z automatu a nakonec se vkradou do kina na film. Chlapcům se podaří vrátit se na hřiště včas, ale doma je prozradí Jarouškova prostorečnost. Nakonec dostávají výprask od tatínka, maminka

s nimi týden nemluví a musí si odepřít všechny sladkosti. Od té doby už nikdy sami nezůstali.

Děti a kuřátka

Krátký příběh o kvočně a jejích kuřátkách. Kvočně se příliš nelíbí, že si děti chovají její malá kuřátka. Má o ně strach. Jednoho dne si ale jedno z kuřátek pochutnává na žízale, a protože je žízala příliš dlouhá, kuřátko se začne dusit. Kvočna nemá dostatek sil žízalu z krku malého kuřátka vytáhnout. Už to vypadá, že bude zle, vtom ale přiběhnou děti a žízalu kuřátku vytáhnou. Kuřátko je zachráněno a od té doby už kvočna děti nezatrácuje.

Těžko býti hrdinou

Vyprávění o tom, jak se jednou odpoledne po vyučování chlapci dohodnou na bitvě s chlapci z vedlejší vesnice. Bitvu si chlapci užijí po svém. Hrají si na zajatce, pijí kmínku a kouří cigarety. Domů se vracejí opilí a není jim zrovna nejlépe. Ač vědí, že nejspíš dostanou výprask, následků se nebojí. O tom vypovídá i poslední věta příběhu - „*Ach, jak těžké je býti hrdinou!*“³³

Jaruška a její veverka

Příběh o tom, jak Jaruška zachránila veverku před smrtí. Na nedalekém smrku bydlela veverka, kterou Jaruška ráda pozorovala. Jednou ale Jaruška slyšela, jak se chystá mladý myslivec veverku zastřelit, a tak se rozhodla svou veverku zachránit. Čekala u smrku připravená veverku vyplašit. To se mladému myslivci nelíbilo. Odháněl Jarušku pryč, přičemž jí sliboval cukroví z Klatov. Jaruška se ale nenechala opít cukrovím a za veverku dál bojovala. Vtom přišel tatínek a přesvědčil myslivce, aby nechal veverku žít a raději střílel na terč. Veverka tak byla zachráněna a Jaruška jí v zimě nosila burské oříšky.

Stříbrný zvoneček

Malá Mařenka chodí pravidelně na pastvu s kravkami ze sousedství, aby pomohla svému otci vydělat na živobytí. Na pastvu bere i jejich vlastní kravku Bělinku. Ta má na krku zvoneček, který zní jako stříbrný. Jednou se z lesa vynoří cizinec a žádá Marušku, aby mu Bělinčin zvoneček prodala. Maruška se chvíli rozmyšlí, ale nakonec souhlasí. Když se začne stmívat, zjistí však, že svou Bělinku nikde nevidí. Doma vše vypravuje tatínkovi. Ten dojde na četnickou stanici a četníci naštěstí cizince najdou. Chybělo málo a byl by

³³ FLANDERKOVÁ, Julie. *Devatero kvítků: povídky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 35.

odvedl Bělunku pryč. Autorka tak vkládá poučení pro děti, aby nikdy nevěřily cizímu člověku, byť by sliboval hory doly.

1.6 Zvony domova a jiné pohádky

Po skončení Řady I. vyšly v knihovně dva svazky jako Řada II., a to v následujícím roce 1941. Prvním z nich je útlá knížečka Josefa Biskupa *Zvony domova a jiné pohádky* skládající se z patnácti krátkých pohádek.

Zvony domova

Příběh je oslavou rodného domova. Autor vypráví o andílčích, kteří jsou nadšeni z hudby klatovského zvonu *Vondry*.³⁴ Marně hledají vlastní zvonek, který by tak pěkně zvonil. Zvonky květin nezvoní, na svatomikulášské zvony je příliš brzy. A tak si andílkové vytvoří vlastní zvonky z hlíny. Zjišťují, že ale stále nehrají tak krásně, protože jim chybí srdce. Vydávají se krajinou, aby našli zvonkům hlas. Nakonec jim pomůže sluníčko. Usměje se na zvonečky, ty se zatřpytí zlatem a andílkové jsou šťastní, že jim zvonky konečně pěkně zvoní. V závěru autor připodobňuje melodii zvonů k rodné domovině a promlouvá ke svému kraji: „*Bud' pozdraven, náš milý, krásný kraji, naše milá domovino!*“³⁵

Královna květin

Hned po rozjasnění prvního jarního sluníčka se květiny rozhodnou najít si mezi sebou svou královnu. Jak už to tak bývá, nemohou se dohodnout. Problém nakonec pomůže rozřešit malý srneček, který přichází na paseku a vypráví květinám, že viděl jednu takovou, která by si titul královny zasloužila. Společně se vydávají květinu hledat. Když ji najdou, všichni se shodnou, že se srnečkem souhlasí, a dlouho do noci se spolu radují.

Nejkrásnější ukolébavka

Andílkové si v nebi zpívají různé ukolébavky. Svatému Petrovi i arcipastýři z toho jde hlava kolem, a proto si andílkové musí zvolit jen jednu ukolébavku. Tu nejkrásnější pak zpívají všichni společně a lidem na zemi se tolik líbí, že ji poslouchají dlouho do večera otevřenými okny a usínají s úsměvem na rtech. Autor zde vyzdvihuje českou lidovou píseň.

³⁴ Zvon Černé věže pojmenovaný v roce 1582 jako Bartoloměj Ondřej (lidově „Vondra“).

³⁵ BISKUP, Josef. *Zvony domova a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 7.

Květinový koberec

V nebi se koná slavnost a andělkové připravují vše tak, jak má být. Jen na jednu věc zapominají. Svatý Petr má rád květiny. Společně s Pannou Marií vše napraví. Andělkům radí, aby se každý podíval na nějaké místo, to se pak obalí květy podle barvy jejich košilky, a aby si také zatančili. Jedině tak se budou tyto krásné květy množit. Andělkové začali tančit a semínka z květů padala na zem. Od té doby jsou květiny i na zemi, kde v nich tancují děti, a dospělí ve svých zahradách odpočívají po náročné práci. V závěru příběhu autor opět opěvuje kraj. Píše, že lidé zde zpívají různé písně vycházející ze spokojeného života tohoto kraje plného květů. Například zmiňuje písně *Červená růžičko, Proč kalino, Travička zelená nebo Proč bychom se netěšili*.

Leknín, růže našich vod

Příběh o tom, jak vznikl název leknínů. V nebi na obláčkách skotačí andělkové a nechce se jim jít spát, i přesto, že měsíc a hvězdy už dávno svítí. Dokonce spolu s hvězdami tančí. Tančí tak bujaře, až se najednou jeden z mráčků i s andělky utrhne a padají k zemi. Andělíčkové dopadají na vodní hladinu, každý do jednoho z květů jako do peřinky. Autor i zde vkládá do vyprávění poučení. Postava Pána Boha vysvětluje svatému Petrovi, že andělíčkové tak byli potrestáni, neboť vždy, když je hra v nejlepším, se má přestat. A protože se při pádu do květů andělkové lekli, květy dostaly název lekníny.

Pohádka o zajíčkovi

Povídání o životě na malebném paloučku. Myslivec Kučera si rád chodí odpočinout na palouček, kde je nevídaný klid. Palouček bývá zalitý sluncem ze všech stran a tráva je tu jako peří, jak autor píše. Na paloučku je živo, zpívají ptáci, chodí se sem pást srnka a poletují zde nejrůznější motýli. Pod širokými přízemními větvemi smrčku se zabydluje i zajíček Ušáček, který si později přivádí zaječici, a mají spolu mláďata. Spokojeně si tak na paloučku žijí do té doby, než sem začnou chodit i lidé. To už tu nikdy nebyl takový klid. Zvířata se postupně odstěhovala a i na zajíčka došlo. Lidé ořezali větve smrčku a zajíček přišel o svůj domov.

Srpnový den

Andělkové v nebi si vzpomenu na dítě, které si v loňském roce zničilo zuby tvrdým vánočním cukrovím. A protože mají čas, dají se společně do pečení, aby cukroví stačilo změkknout. Místo trouby jim slouží blesky. Svatý Petr andělky varuje, aby to s blesky nijak nepřeháněli, jinak by cukroví spálili. A tak pečou a lidem na zemi je z toho horko. Tráví

den u řeky a jsou rádi, že je hezké počasí. Jeden z andílků ale zavadí bleskem o jiný blesk a ty sjedou k zemi. Na zemi je bouřka a lidé se rychle utíkají schovat od řeky do svých domovů. Svatý Petr se snaží situaci zachránit, bere na pomoc větry a bouří tak rozežene. Andílkové už jsou potom opatrnější a své cukroví dopékají raději v kamnech, protože „s elektrickou nejsou žádné hračky.“³⁶

Václavky

Pohádka o vzniku hub, konkrétně václavek. Jednoho dne andílkové nemají co dělat, a tak z hlíny dělají placičky. Baví je, když některá z nich spadne na zem a zachytí se v mechu. Aby placičky lépe padaly, vyrábí jim andílkové nožičku. Vyrábí různé – široké, přivřené, hnědé, červené, zelené, červené s bílými tečkami. Svatý Petr se přichází podívat na andílky. Když vidí, co dělají, ptá se, co tomu řeknou lidé. Jeden z andílků mu odpoví: „*Ti mají houby čas starat se o naše výrobky.*“³⁷ A tak houby dostaly své pojmenování. Lidé začali houby sbírat a andílkové se nemohli vynadávat. Měli radost, když někdo utrhl právě tu jeho. Jeden z andílků zůstal ale smutný. Tu jeho houbu dlouho nikdo nenašel. Našel ji až jeden houbař, který si vyšel do lesa později. A protože to bylo kolem svátku svatého Václava, houba dostala jméno Václavka.

První sních

Autor do tohoto svazku znovu zařadil prózu *První sních*. Ta již byla zařazena do svazku I. *Perličky pro naše dětičky*.

Andílkové zahradníci

Příběh o vzniku květiny Chryzantémy. Andílkové pracují v nebeské zahradě. Jeden z andílků se zavře do skleníku a pracuje na něčem tajně. Když má vše hotové, představuje ostatním novou květinu, královnu podzimu, kterou se mu podařilo vypěstovat. Ostatní se ptají, kde vzal svůj vzor pro květinu, a andílek jim vypráví o sirotkovi, kterého pozoroval na zemi. Sirotek chodí pravidelně na hrob svých rodičů a vyměňuje tam květiny. Vždy, když přijde zima a mráz, květiny zvadnou. Pak sirotek usedne v chaloupce a vyrábí papírové květy. Právě těmi se andílek inspiroval. Oživil je a od té doby je známe pod názvem Chryzantéma.

³⁶ BISKUP, Josef. *Zvony domova a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 28.

³⁷ BISKUP, Josef. *Zvony domova a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 30.

Čtverák meluzína

Krátké vyprávění o tom, jak na zemi napadl sníh nezvykle dříve. Svatý Petr zjišťuje, jak se to mohlo stát. Nakonec zjišťuje, že meluzína otevřela dveře od jeho nádrží sněhu. A tak nemešká, zamkne dveře a běží poprosit sluníčko o pomoc. Sluníčko svatému Petrovi pomůže – zasvítí několika paprsky na zemi a za chvíli je po sněhu. Lidé se radují, že si ještě užijí podzimu, a svatý Petr je rád, že to všechno nakonec dobře dopadlo.

Princezna zima

Opět krátké vyprávění o příchodu zimy na zemi. V daleké křišťálové říši žije princezna Zima se svým služebnictvem – mrazíkem, vločkami, rampouchy, ledem a ledovci. Mrazík se krátce podívá na zem. Když se vrátí, vypráví o procházce ostatním. Ti se pak na zem chtějí podívat také. Vločky se snesou k zemi a vidí, jak se především děti radují ze sněhu. A nejen děti. I rostliny se radují, neboť jsou chráněné před mrazem. I rampouchy se přidají, zavěsí se na střechy a ledy pokryjí vodu. Princezna Zima zkontroluje zemi a jen napomíná své sluhy, aby lidem příliš neškodili. Vidí ale, že je na zemi všechno v pořádku.

Příchod paní Zimy

Příběh o tom, jak andílkové a všichni lidé na zemi vítají příchod zimy a první sních. Andílkové se nejdříve obávají, že mléčná dráha spadla na zemi, ale měsíček jim vysvětlí, že se pletou, že je to jen sníh. A tak si andílkové rychle běží pro kožíšek a radují se spolu s lidmi z příchodu paní Zimy. Z radosti jí hází na zem kytičky, které hned mrznou, a tak na zemi padají vločky.

O ztracené punčošce

Malá Miluška ztratí svou bílou punčošku. Punčoška se ale neztratila jen tak. Vzal si ji jejich pejsek, protože byla teplá, a vyběhl s ní ven. Doběhl až do nebe. Svatý Petr ho zavede k Mikuláši, který zrovna tento den sedí na trůnu, a oba se ho ptají, kde se v nebi bere. Pejsek vysvětluje, že je v nebi omylem a že punčoška patří hodné Milušce. A protože je Miluška tak hodná, Mikuláš pejskovi naplnil punčošku dobrotami. Pejsek se vydává na cestu zpátky domů. Už je ale pozdě, a proto ukládá punčošku za okno, aby své páníčky neprobudil. Ráno Miluška najde punčošku plnou dobrot a má obrovskou radost.

Neposlušná rukavička

Miluška Veselá dostává od maminky nové rukavičky. Rukavičky se ale nošením trochu vytahají a začnou Milušce padat. Jednoho dne Miluška bruslí a přitom jednu z rukaviček

ztratí. Je smutná a chce se jí plakat. Má ale štěstí, protože rukavičku nakonec najde. Doma příhodu vypráví mamince. Ta nemešká a společně rukavičky přišijí na gumu, aby už se nikam nezatoulaly. Maminka Miluše radí, aby si rukavičky přehýbala k sobě a balila je do klubíčka. Zanedlouho se ale rukavičky ztratí znovu. Miluška staví s ostatními dětmi sněhuláka a rukavičky omylem zabalí do sněhové koule. Najde je, až když chlapeč sněhuláka rozbijí. Rukavičky jsou v příběhu celé uplakané a slibují, že už Milušku nikdy neopustí.

1.7 Klatovsko v současné poezii: výběr z básní současných klatovských básníků

Druhým svazkem Řady II. se stal tento výběr básní Josefa Biskupa (vydán pod pseudonymem Josef Klos) čítající třicet pět básní z okolí Klatov. Níže opět předkládám drobný přehled.

Sen o rodišti

Autorovo vzpomínání na svou rodnou vesnici, na jednotlivá místa a na to, jak se svou maminkou sedával ve stínu lípy.

Improvisace

Báseň o plynutí času.

Domove!

Ohlédnutí za životem. Autor vzpomíná na místa svého rodného kraje, na maminku i tatínka. V závěru se loučí se svým domovem. Cítí, že se brzy znovu setká se svými rodiči, neboť jeho život je již u konce.

Obraz

Básník opět vzpomíná na svůj domov a rodiče. Obrazem je zde autorova vzpomínka na rodný dům a na otcův a matčin hlas.

Podzim

Báseň o plynutí života, o nadcházejícím stáří.

Vězeň

O plynoucím času ve vězení, o čekání na propuštění.

Na Wolfgangu

Rozjímání básníka nad krajinou.

U Hnadčovského rybníka

Báseň o krajině kolem zmíněného rybníka.

Pošumavské jítro

Básník opěvuje pošumavskou krajinu.

Sloky májové

Zde básník popisuje májovou krajinu a její krásy.

Klatovy

Báseň o městě Klatovy a krajině okolo.

Loučení

Báseň o loučení s létem, o smutné tiché krajině nastávajícího podzimu.

Domov

Básníková vzpomínka na domov.

Symfonie lásky

Vzpomínka na jaro.

Na hřbitově

Vzpomínání na již zemřelou maminku.

Prosinec

Verše o prosinci - o poselství hvězd, o zimní krajině, o vánočních motivech.

Osvětlená noc města

Báseň o noční procházce chodce.

In Arnau

Další báseň o večerním městě.

Domov

O končícím dni a o tom, jak se muži vrací domů ke svým ženám.

Stíny hodin

Vzpomínka na domov.

Deset hodin ve městě

O tom, jak město upadá do tmy s nadcházejícím večerem.

Můj kraj

Vzpomínka na rodný kraj.

Za otcem

Báseň o otci.

Housle

Lyrický mluvčí bere do rukou své housle, naneštěstí mu ale praskne struna. Pláče jako dříve, když byl malé dítě. A vtom si vybavuje, jak ho maminka hladila po vlasech. Zapomíná na housle i na pláč a oddává se jen vzpomínkám na svou maminku.

Smích

Verše o hořkém smíchu.

Večer nad Klatovy

Poezie o večerním městě.

Klatovský kraj

Verše o půdě klatovského kraje.

Noc

O tom, jak vesničku a krajinu kolem obklopuje noc.

Domov

Vzpomínání na rodnou vesnici - na domov, na kamarády, na stařenku Zvoníkovou, na dlouhé zimní večery a vyprávění, na otloukání píšťalek, šplhání do korun stromů a procházky místními pěšinami.

Vzpomínka na básníka Rud. Mayera

Jak již napovídá sám název, jedná se o vzpomínku na zmíněného básníka.

Klatovský sen

Další ze vzpomínek na město Klatovy.

Klatovská krajina

Verše o klatovské krajině.

Vánoce

Báseň o příchodu Vánoc.

Před jitrem v polích

Verše o časném ránu všech hospodářů.

2 Analýza prózy a poezie Klatovské dětské knihnice

Jak je zřejmé z výše představených svazků Klatovské dětské knihnice, poezie se částečně objevuje v prvním a třetím svazku Řady I. (*Perličky pro naše dětičky, U babičky na klíně*) a v celém druhém svazku Řady II. (*Klatovsko v současné poesii: výběr básní současných klatovských básníků*).

V prvních dvou smíšených svazcích není mezi poezií a prózou striktní předěl (není část obsahující pouze básně, následně část pouze s prózou), což zde čtenář jednoduše pozná dle topografického rozlišení, po přečtení samozřejmě i podle specifické intonace. Jednoduše řečeno jednotlivé básně i prózy jsou za sebou řazeny střídavě.

2.1 Próza

Všimněme si, že prózy (krátké pohádky) jsou převážně psané třemi způsoby. Část příběhů směřuje k vysvětlení vzniku nějakého jevu, místa či předmětu (např. *První sníh* – proč sněží, *O studánce Klenovce* - vznik studánky, *Pověsti o hradu Klenové* - o výstavbě hradu a vzniku erbu pánů z Klenové, o existenci vodníka v Zablatském rybníku nedaleko Českých Budějovic), další pohádky pak vyprávějí o vzniku sněženek, petrklíčů, leknínů, chryzantém, václavek, jiné vysvětlují, proč vlak jezdí po kolejích a nespadne, proč králíci žijí v norách, kde se vzala tradice punčochy za oknem, nebo směřují k moralizujícímu poučení, a to často adresovanému dětskému čtenáři, přičemž poučení volně vyplývá z příběhu (děti si nemají hrát se zápalkami, nemají bezhlavě důvěřovat cizím lidem), nebo jím autor příběh zakončí („*Domov je také vždycky jen jeden a je každému tvorů tím nejkrásnějším místem.*“³⁸; „*Pohádka a skutečný život jsou dva docela jiné a rozdílné světy, a ve kterém se kdo zrodí, do toho se i hodí.*“³⁹; „*Každý má mluvit svou řečí. Kdo mluví řečí cizí a své zapomíná, toho nemají ve světě nikde rádi.*“⁴⁰; „*Učí se od starých, zkušených a moudrých, [...] to je jejich škola, a čím více si z ní kdo odnese do života, tím se mu potom lépe daří. Tak je to nejen u špačků, ale u všech tvorů a nejvíc u člověka.*“⁴¹), nebo v závěru dojde k propojení s realitou („*A chodí prý v zimě tak dosud, protože na nové lyže nemá, a čeká, až mu je koupí pan principál z divadélka - nebo jeho přátelé - ze Srdíčka.*“⁴²; „*Proto, kloučkové, pozor! Až vás budou sněhuláci koulovat - a vy budete prohrávat, pošlete do*

³⁸ SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 28.

³⁹ SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 34.

⁴⁰ SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 42.

⁴¹ SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 46.

⁴² SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 16.

Srdíčka pro svého kamaráda, aby těm chlapíkům zmaloval jejich záda. ⁴³; „Zdali skutečně letěli, to ještě nevím, dozvím-li se však o tom, jistě vám všechno v Srdíčku povím.“ ⁴⁴).

Postavy se objevují různé. Z těch lidských se nejčastěji objevují rodinní příslušníci – maminka, tatínek (příp. babička, dědeček) a jejich děti. Z dětských postav převažuje zastoupení chlapců. Dále se objevuje lesník, myslivec, učitel a rybář. Druhou kategorií postav jsou postavy zvířecí. Nejčastěji se objevuje králík nebo zajíc, kočka, pes a ptactvo, z ostatních zvířat je to pak veverka, myš, srnka, vlk, medvěd, kohout, slepice, koza, žába, had, kůň, sova, husa a kráva. Nejhojněji je ale zastoupená kategorie postav nebeských (živých i neživých) a pohádkových. Z nebeských postav jsou jednoznačně nejčastější andělkové spolu se svatým Petrem, dále je to Pán Ježíš, Panna Maria, svatý Mikuláš, arcipastýř, měsíček, hvězdičky, sluníčko, obláček, paní Zima, služebníci Mráz, Sníh, Led, rampouchy, ledovce, meluzína, víchř, vločky. Z ostatních neživých je personifikována peřinka, polštářičkové, sněhulák, kukačka z hodin nebo klubíčko. Jsou zde zastoupené i typické pohádkové postavy, a to princezna, kašpárek, čerti, skřítkové, vodník, ježibaba, víla a drak.

Lidským postavám jsou pak nejčastěji přisuzována jména jako Jan, Jaroslav a Václav, z ženských jmen pak Marie a Jaroslava. Lze ale jmenovat nespočet dalších užitých jmen, a to Karel, Jiří, František, Josef, Míla, Miloš, Pavel, Toník, Radim, Miroušek, Lojzík, Tomáš, Bětka, Káča, Jiřina, Anna, Eva, Milča, Vendula, Lidka, Manka, Milka, Miluška, Alena, Barča, Růža, Berta, Drahuška.

V příbězích je kromě jiného kladen důraz i na morální hodnoty a žádoucí lidské vlastnosti - ohleduplnost, toleranci, pilnost, pracovitost, snahu a zodpovědnost.

2.2 Poezie

Prostředky rytmizace

Výsledkem rytmizace je určitý rytmus v daném verši. Podle toho, jaké uspořádání se ve verši nachází (jaký rytmus verš nese), rozlišujeme prozodické (versifikační) systémy - sylabický, sylabotónický, tónický, časoměrný a tónový. Různé versifikační systémy se uplatňují v různých jazycích. Někdy se může objevit v jednom jazyce i více těchto systémů. V českém jazyce se uplatňuje systém sylabotónický, který nahrazuje původní

⁴³ SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 19.

⁴⁴ SCHWEIGSTILL, Bohumil. *Sněženky a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 38.

sylabický či tónický verš. To celé je založeno na principu opakování přízvučných a nepřízvučných slabik.⁴⁵

Vzhledem k tomu, že v českém jazyce převažuje přízvuk na první slabice, převažuje i z toho důvodu právě trochej (- U) a daktyl (- U U). Není tomu jinak ani v těchto sbírkách. Většina básní je napsána zejména těmito dvěma stopami, níže znázorněno na básních *Na zahradě* a *Útěk*.

Příklad č. 1 – trochej

Na zahradě

Záhony jsou plné květů,

- U - U - U - U

lupiny a vlčí máky.

- U - U - U - U

Díky vzdejte všichni létu,

- U - U - U - U

pohleďte jen na zázraky!

- U - U - U - U

Velký květ a malý kvítek,

- U - U - U - U

vše se doplňuje v kráse.

- U - U - U - U

Jaký podivný to skřítek

- U - U - U - U

z květů na nás usmívá se?

- U - U - U - U

⁴⁵ IBRAHIM, Robert, PLECHÁČ, Petr, ŘÍHA, Jakub. *Úvod do teorie verše*. Praha: Akropolis, 2013, s. 9-11; 17-29.

Podivný květ mezi květy,

- U - U - U - U

to je přece naše dcera!

- U - U - U - U

Chce nám asi vyprávěti,

- U -U - U - U

kde se procházela včera.

- U - U - U - U⁴⁶

Příklad č. 2 – daktyl

Útěk

Králíček využil chvíličky,

- UU - UU - UU

do světa radostně vyšel ...

- UU - U U - U

vždyť o něm od staré babičky

- U U - UU - UU

přemnoho krásného slyšel.

- U U - UU - U

Dvířka jsou přivřena! Uteku!

- U U - UU - UU

Svoboda radostně volá!

- UU - U U - U

Bohužel v domácím obleku

- UU - U U - UU

Budu jen milostpán zpola! (...)

- U U - U U - U⁴⁷

⁴⁶ BISKUP, Josef. *Perličky naší babičky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 38.

⁴⁷ BISKUP, Josef. *Perličky naší babičky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 8.

Většina básní se zvukově shoduje na konci veršů, jde tedy převážně o rýmy koncové. Mezi básněmi jsou nejčastěji zastoupené tři typy rýmu (střídavý abab, sdružený aabb a přerývaný abcb). Také se objevují básně psané volným veršem. Níže uvádím příklady.

Příklad č. 3 – rým střídavý:

*„Zafičelo od severu,
prach se po silnici zvedá,
Karlík rychle v podvečeru,
papír, motouz, dřevo hledá.“⁴⁸*

Příklad č. 4 – rým sdružený:

*„S kopce dolů sáně letí,
Provází je pokřik dětí,
Jarča ta jen strachy píská,
Toník zase cestou výská.“⁴⁹*

Příklad č. 5 – rým přerývaný:

*„U babičky na klíně
dobře se nám žije,
vždyť to srdce stařenky
samou láskou bije.“⁵⁰*

Jazykové prostředky - figury a tropy

Ve verších také můžeme najít několik druhů jazykových prostředků jako například přirovnání, apoziopcezi, anaforu, paronomázi (parechezi), řečnickou otázku a epanastrofu, v prózách zejména personifikaci. V textech obecně plní především estetickou funkci.

⁴⁸ BISKUP, Josef. *Perličky naší babičky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 7.

⁴⁹ ŠÁLEK, František. *U babičky na klíně*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 19.

⁵⁰ ŠÁLEK, František. *U babičky na klíně*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 5.

Figury dále zejména plní funkci rytmizace textu, tropy rozvíjejí dětskou fantazii. Níže přikládám ukázky.

Apoziopeze (nedokončení výpovědi, značí se třemi tečkami)

„*Údy moje znečištěné*

škube ruka zlého pána ...“⁵¹

„*Večerní se snáší chvíle ...*

bábi vážně čistí brýle,

Pavel pelech hledá.“⁵²

„*Od školy cestou parku, po níž jasmín ve dne*

svých bílých květů rozsel sníh, teď kráčet budu

(po dlouhých letech zas pod nohou rodnou půdu!)

tam s maminkou kde sedával jsem v lípy stínu ...

A teď – přijď smrti! Slunce zapadlo – rád zhynu!“⁵³

„*Jak kytice by stály u cesty,*

ty stromy rdí se, plody purpurové.

A v ladech břízky, sličné nevěsty,

teskní, že prchly vlahé noci snové ...“⁵⁴

„*Kdos umírá ... Slyš, někdo v rokli pláče ...*

⁵¹ BISKUP, Josef. *Perličky naší babičky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 5.

⁵² ŠÁLEK, František. *U babičky na klíně*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 9.

⁵³ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poezii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 9.

⁵⁴ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poezii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 18.

*Kdo leží tam? Jdi, ptej se sosny – dubu,
rci, není-li to opožděné ptáče,
jež s větve na snět, s keře na strom skáče
a nemůže zed' přelétnouti srubu? "⁵⁵*

Anafora (opakování slov na začátku strof nebo veršů)

*„U babičky na klíně
dobře se nám žije,
vždyť to srdce stařenky
samou láskou bije.*

*U babičky na klíně
dobře se to chová,
sotva přešla pohádka,
již přichází nová. "⁵⁶*

*„Zadychlo pod hvězdami
z minula, z neznáma –
ty tam sny a klamy,
ta tam je sláva má!*

*Zadychlo od hřbitova ...
Za krátko kratičko
budeme spolu znova,*

⁵⁵ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 23.

⁵⁶ ŠÁLEK, František. *U babičky na klíně*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 5.

*otče i matičko!*⁵⁷

*„Klatovská pohádka, živá a pravdivá,
Klatovská mládeži, dobrá a poctivá,
Klatovské krajiny, Bože, jste čarovné,
Klatovské dálavy, jak jste mi předrahé.“*⁵⁸

*„Sta lehounkých vteřin tíží rafije,
sta bělouňkých hvězdic bláto přikryje.*

*Sta rozdrčených snů pod Černou věží
pod botou se svíjí, na dlažbě leží.*

*Sta studených kaprů padlo do sítí,
do vyhaslých duší nebe posvítí.*

*Sta úsměvů žene zimu ze srdce –
nuže, radujme se: Nové vánoce!*⁵⁹

Paronomázie (opakování slov zvukově shodných nebo podobných)

*„Mraky ty se mračily“*⁶⁰

⁵⁷ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poezii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 11.

⁵⁸ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poezii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 49.

⁵⁹ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poezii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 51.

⁶⁰ ŠÁLEK, František. *U babičky na klíně*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 33.

Řečnická otázka

„Čím víc se kloní moje žití k západu,
cos nutí mne tím výstražněji v náladu:
prozpytovati hříchy mládí
a ptáti se, co vynahradí
je v pokročilém mého žití podzimu,
čím rozehřál bych srdce zavčas pro zimu?“⁶¹

Epanastrofa (opakování slova na konci verše a na začátku dalšího)

„Však já byl daleko. Kol šoumal sad,
já šoumal též. A všechno bylo mým.“⁶²

Anastrofa (inverze, obrácení obvyklého slovosledu)

„staré to město, vynoří se v obzor, obzor daleký, v jistý dubna den, čarodějnic sbor“⁶³

„čas prchlý, vzdychá to, v hlavě myšlenka“⁶⁴

„v nitru mém, srdce mé, jarní doby vůně, měsíce jas ladný“⁶⁵

„krok stříbrný, daleký měsíce jas, blízké lampy svit“⁶⁶

⁶¹ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 14.

⁶² KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 15.

⁶³ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 21, 22.

⁶⁴ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 23.

⁶⁵ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 25.

⁶⁶ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 28.

Epiteton (básnický přívlastek)

„*krok stříbrný*“⁶⁷

Parenteze (vsuvka, závorka, doplnění myšlenky)

„*a v duchu líbal jsem ji – matku -*

bezbarvýma rtoma -“⁶⁸

„*Kdoleží tam? Jdi, ptej se sosny - dubu,*

rci, není-li to opožděné ptáče,

jež s větve na snět, s keře na strom skáče

a nemůže zed' přelétnouti srubu?“⁶⁹

Přirovnání

„*Boubelatá Anička,*

červená jak růžička,

každodenně hospodaří

jako její mamička.“⁷⁰

Personifikace

„*sluníčko se smálo*“⁷¹

⁶⁷ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 28.

⁶⁸ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 37.

⁶⁹ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 23.

⁷⁰ ŠÁLEK, František. *U babičky na klíně*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 11.

⁷¹ ŠÁLEK, František. *U babičky na klíně*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 36.

„kedluben vykřikl, zelí zvolalo, rajče se přidalo, cibule plakala, vodnice byla bledá zlostí,
zelenina vřískala, brambor se ujal slova“⁷²

„kokořík se ozval, náprstník se usadil, kakost se krčil, lýkovec litoval, konvalinka praví,
bika se ozvala“⁷³

„ucho našeptává, slunce zlomí mříž, vesnice spí, strom dýchá“⁷⁴

⁷² FLANDERKOVÁ, Julie. *Devatero kvítků: povídky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 16.

⁷³ BISKUP, Josef. *Zvony domova a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 8, 9.

⁷⁴ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poezii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 52.

3 Přehled autorů

BERKA JOSEF (5. 3. 1909 Borovy u Přeštic - 11. 7. 1987 Plzeň)

Narodil se v selské rodině, stal se rolníkem, tedy i jeho verše obsahují tuto tematiku. Napsal básnické sbírky *Hořké krůpěje*, *Klekání*, *Pokorná země* a *Chléb v kamení*.⁷⁵

BISKUP FRANTIŠEK (17. 7. 1877 Oseč u Příbrami - 7. 8. 1948 Příbram)

Původně revident báňského závodu v Příbrami, později spisovatel, autor několika her pro loutkové divadlo, redigoval časopis *Zpravodaj*.

Františkova maminka zemřela velice brzy a bohužel i tatínek zemřel záhy. František i jeho sourozenci se tedy velmi brzy museli postavit na vlastní nohy a poznávali tak denně tvrdou práci. Tato nepříjemná zkušenost měla ale příznivý vliv na Františkův charakter. Stal se tak uznávaným členem společnosti.

Od roku 1911 začaly vycházet jeho povídky pro lid v časopisech *Ludmila*, *Anežka a Václav*.⁷⁶ Ke konci svého života se věnoval právě loutkovému divadlu. Napsal již zmíněnou hru *O zkrocené Ježibabě* (vyšla jako svazek 4, Řada I., KDK), dále pak *Sirotek u královny vil*, *Pohádka*, *Vyplněné přání horníkovy* nebo *Švitorka*, ty však zůstaly pouze jako rukopis.

Kromě literární činnosti byl František Biskup známý svými tajenkami, které od roku 1907 vycházely v časopisech *Humoristické listy*, *Malý čtenář*, *Šimáčkův čtyřlístek*, *Besedy Národního obzoru*, *Šťastný domov*, *Ilustrovaný Zpravodaj*, *Křížovka a důvtip*, *Jas* a mnoho dalších.⁷⁷

BISKUP JOSEF (15. 8. 1905 - 9. 7. 1986)

Josef Biskup působil jako regionální básník, spisovatel a prozaik. Používal pseudonym Josef Klos.

⁷⁵ FORST, Vladimír. *Lexikon českých spisovatelů I (A-G)*. Praha: Academia, 1985, s. 206.

⁷⁶ Časopisy vydávané pod záštitou Českého tiskového spolku založeného 14. března 1906, který se zabýval zakládáním, revidováním a vydáváním časopisů, brožur, knih, kalendářů a letáků s katolickým obsahem a šířením těchto tiskovin mezi své členy i nečleny, viz BRANTALÍKOVÁ, Jaroslava. *Msgre. Th.Dr. Karel Slavík (1860–1944). Život a dílo profesora bohosloví*. Bakalářská práce. České Budějovice: TF JU, 2017, s. 29.

⁷⁷ BISKUP, František. *O zkrocené Ježibabě*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 47.

Narodil se v Oseči u Příbrami 15. srpna 1905. V Příbrami získal své vzdělání. Vystudoval obecnou školu, nižší gymnázium a učitelský ústav. Vyučoval nejprve ve školách na Klatovsku (např. ve Vrhavči, Myslívě, Němčicích, Věckovicích, Miřenicích, Radinovech, Stříbrných Horách, Plánici, Mochtíně, Dolanech, Bezděkově, Klatovech), později na Příbramsku (Březové Hory, Příbram, Dubno).

Josef Biskup se stal uznávaným členem společnosti. Byl členem uměleckých skupin *Dnešní dílo* a *Aktivisté*, *Literárního uměleckého klubu Plzeň* a později spolupracoval s plzeňským rozhlasem. Dále psal do novin *Zpravodaj*. Ve svých básních a povídkách se zabýval milostnými a přírodními motivy. Můžeme jmenovat například básnickou sbírku *Trpký úsměv*, *Procitnutí*, *Akrostichon* nebo *Stopami srdce*. Z tvorby pro děti je možno uvést již výše představené sbírky *Perličky pro naše dětičky* či *Zvony domova a jiné pohádky*. Dále vydal sbírku *Klatovsko v současné poesii*, opět výše uvedenou. Vydal již zmíněnou hru *O zkrocené Ježibabě* (vyšla jako svazek 4, Řada I., KDK). Dále vydal slovník spisovatelů *Spisovatelé Klatovska* (1. a 2. díl) a *Spisovatelé, hudební skladatelé a výtvarníci Klatovska*.

V letech 1936-1941 společně s Karlem Polákem redigoval Vlastivědnou knihnici Klatovska, z toho v letech 1940-1941 Klatovskou dětskou knihnici.⁷⁸

BOUZEK JOSEF (27. 11. 1901 Předslav - 9. 11. 1962 Praha)

Český básník, učitel, vlastivědný pracovník. Napsal například sbírky *Pouto bezradné*, *Pokorné vinobraní* a *Návrat*.⁷⁹

BRANISLAV FRANTIŠEK (16. 6. 1900 Beroun - 25. 9. 1968 Praha-Komořany)

Básník, překladatel z bulharštiny a švédštiny. Studoval gymnázium a filozofickou fakultu. Pracoval jako úředník, knihovník, literární referent Československého rozhlasu v Praze a jako šéfredaktor *Lidových novin*. Napsal básnické sbírky *Věčná země*, *Dým k hvězdám*, *Večer u studny*, *Na rozcestí* a *Bílý kruh*.⁸⁰

⁷⁸ FORST, Vladimír. *Lexikon českých spisovatelů I (A–G)*. Praha: Academia, 1985, s. 237–238.

⁷⁹ FORST, Vladimír. *Lexikon českých spisovatelů I (A–G)*. Praha: Academia, 1985, s. 283–284.

⁸⁰ FORST, Vladimír. *Lexikon českých spisovatelů I (A–G)*. Praha: Academia, 1985, s. 295–296.

FLANDERKOVÁ JULIE (19. 5. 1904 Praha - 31. 1. 1987)

Prozaička, básnířka, publicistka a autorka grafologických prací (*Grafologie pro každého*, 1947). Dcera úředníka. Navštěvovala Obecnou školu ve Zdíkově u Vimperka a v Telcích u Loun, Měšťanskou školu ve Zlonicích u Slaného, poté studovala na Vyšší dívčí škole v Praze. Také absolvovala kurzy francouzštiny a psychologie v Sorbonně. Po svém návratu pracovala jako úřednice. V letech 1925-1950 se věnovala literární tvorbě a publicistice (např. časopis *Aktivisté*, *MONO*⁸¹), poté až do roku 1964 byla tajemnicí ÚV Čs. strany lidové, od roku 1964 soudní znalkyní písma a grafologie. Její prvotinou se stala sbírka *Ejhle, dítě* (inspirována pobytem ve Francii). Dále její dílo obsahuje knihu povídek *Úsměv Afrodity*, *Pět dnů, čtyři noci* (zde zachycuje události Pražského povstání), *Devatero kvítků: povídky*.⁸²

HAIS TÝNECKÝ JOSEF (2. 3. 1885 Klatovy - 24. 4. 1964 Praha)

Básník, prozaik, dramatik, novinář. Vyrůstal v Týnci u Klatov. Nejdříve pracoval v knihkupectví, poté jako redaktor. Nejobsáhlejší je jeho dramatická tvorba, vycházející z různého prostředí - např. *Duše lípy*, *Hospoda na krásné vyhlídce*, *Ševci*, *Pan učitel*. Dále napsal román o Klatovech *Katakomby*. Nezapomněl ani na děti (např. *Z přírody*, *Klukovské trampoty*, *Ochočený zajíček a jiné povídky z klukovských let*). Jeho největším dílem je šestisvazková kronika o přírodě a životě na Klatovsku, Sušicku, Plánicku a Nepomucku.⁸³

JANOŮŠEK JAROSLAV (20. 4. 1906 Nemilkov u Sušice - 3. 4. 1993 Praha)

Básník a prozaik. Věnoval se tematice Pošumaví. Studoval klatovské gymnázium a pracoval jako ekonom v Praze. Byl členem voicebandu Emila Františka Buriana.⁸⁴ Svou činnost zahájil v časopisu *Šumavan*, kde zveřejnil fejeton *Pověsti z vesnice Kydlin u Klatov*, do jeho další tvorby patří romány *Dynamitové mládí*, *Parno v polích*, *Vichřice letí krajem*, *Socha rozčísnutá bleskem* nebo povídka *Zplanělá ves*.⁸⁵

⁸¹ *MONO* - Módní noviny, měsíčník 40. let 20. století, obsahující informace z oblasti divadla, hudby, výtvarného umění, filmu a módy, viz SLÁDKOVÁ, Klára. *Česká módní ilustrace dvacátých až čtyřicátých let 20. století*. Brno, 2010, s. 25.

⁸² FORST, Vladimír. *Lexikon českých spisovatelů 1 (A–G)*. Praha: Academia, 1985, s. 716.

⁸³ FORST, Vladimír. *Lexikon českých spisovatelů 2 (H–J, K–L)*. Praha: Academia, 1993, s. 25–27.

⁸⁴ Recitační sbor založený r. 1927 Emilem Františkem Burianem.

⁸⁵ FORST, Vladimír. *Lexikon českých spisovatelů 2 (H–J, K–L)*. Praha: Academia, 1993, s. 458, 459.

JELÍNEK LEOPOLD (14. 9. 1906 Vídeň - 1986)

Spisovatel a redaktor časopisu *Československý fotograf* (vycházel ale jen velice krátkou dobu). Studoval v Klatovech na důstojnické škole. Vydal knihy *Libeňské klasy* (sbírka z roku 1939 a jak sám autor píše, vznikla „v osamocení, ve vonné vysoké trávě, s pohledem dolů na šedé libeňské střechy, dvacet let od onoho dne, kdy jsem poprvé nad libeňskými skalkami patřil na Libeň, tak všední a přece tak krásnou“⁸⁶), *Otče náš*, *Básně*, *Učitel* nebo *Úpadek české recenze*.⁸⁷

KALIVODA JOSEF JAN (13. 8. 1905 Strážov u Klatov - 3. 2. Klatovy)

Básník, prozaik a dramatik. Věnoval se především tematice Pošumaví. Pracoval jako úředník a věnoval se ochotnickému divadlu. Napsal romány *Kosa a kámen*, *Pravda a lež* a básnické sbírky *Na prahu Prenetu* a *Na rodné hroudě*.⁸⁸

KAŠPAR FRANTIŠEK (5. 1. 1879 Bořečnice u Písku - 10. 6. 1959 Hrusice u Prahy)

Vystudoval gymnázium v Písku, bohosloví v Českých Budějovicích a byl zde vysvěcen na kněze. Působil jako kaplan v Myslívě, dále jako farář v Nicově, poté na Tábořsku, ve Stádci a v Zálší. Psal odborné články o včelařství (svém koníčku), duchovní lyriku a náboženské spisy (*Granátová jablka*, *Mír neděl*, *Světlo nad Tábořem*, *Vexilla Regis*).⁸⁹

KEŠNER KAREL (13. 1. 1912 Dýšina u Plzně - ?)

Spisovatel a učitel. Studoval v Klatovech. Jeho tvorba představuje několik sbírek. Například *Růže ze Širázu*, *Podzimní symfonie*, *Galaktická soustava*, *Začarovaná Marmaroš*. Také sebral z rodiště lidové písně.⁹⁰

KHÁS LADISLAV (29. 6. 1905 Stříbrné Hory - 21. 2. 1976 Praha)

Spisovatel a novinář. Vydal sbírku básní *Torzo*, dále *Plzeňské fejetony*.⁹¹

⁸⁶ <https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/leopold-jelinek-o-nem>.

⁸⁷ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 53.

⁸⁸ FORST, Vladimír. *Lexikon českých spisovatelů 2 (H–J, K–L)*. Praha: Academia, 1993, s. 636.

⁸⁹ FORST, Vladimír. *Lexikon českých spisovatelů 2 (H–J, K–L)*. Praha: Academia, 1993, s. 678, 679.

⁹⁰ VEJVODA, Zdeněk. *Plzeňsko v lidové písni. Antologie historických zápisů hudebního folkloru 19. a 20. století*. Praha: Folklorní sdružení České republiky, 2011, s. 617.

⁹¹ FORST, Vladimír. *Lexikon českých spisovatelů 2 (H–J, K–L)*. Praha: Academia, 1993, s. 688–690.

KVAPIL JAROSLAV (25. 9. 1868 Chudenice u Klatov - 10. 1. 1950 Praha)

Básník, prozaik, dramatik, překladatel. Studoval klatovské gymnázium, poté lékařství a filozofii v Plzni, toto studium však nedokončil. V literatuře začínal básnickými sbírkami (*Padající hvězdy*, *Trosky chrámu*), následně se věnoval divadlu - napsal divadelní hru *Oblaka* a memoáry *O čem vím*.⁹²

LEŠEHRAD EMANUEL (15. 11. 1877 Praha - 30. 5. 1955 Praha)

Vlastním jménem Josef Maria Emanuel Lešetický z Lešehradu. Básník, prozaik, dramatik, kritik a překladatel anglické, francouzské a německé literatury. Byl členem Spolku českých spisovatelů Máj, Umělecké besedy, Spolku výtvarných umělců Mánes, Společnosti divadelního muzea, Svazu československých esperantistů a Duševědné společnosti. Překládal poezii prokletých básníků. Z jeho díla můžeme jmenovat básnické sbírky *Smutné kraje*, *Květy samoty*, *Písně na pobřeží*, *Když kvetou růže*, *Svět dětských očí*, z románové tvorby např. *Vila na konci města* nebo *Paní Modrovouska*, z povídek *Démon a jiné povídky*.⁹³

PILAŘ JAN (9. 9. 1917 Stříbřec u Třeboně - 19. 10. 1996 Praha)

Básník, prozaik, kritik, publicista a překladatel (především polské poezie). Žil s rodiči v Dolanech u Klatov. Studoval v Klatovech a v Praze. Pracoval jako úředník, redaktor a šéfredaktor. Jeho prvotinou je básnická sbírka *Jabloňový sad*, dalšími knihami je *Okov*, *Sníh*, *Radost na zemi* nebo *Hvězda života*.⁹⁴

PIŤHA JOSEF PATRIK (2. 2. 1891 Plánice - 16. 3. 1979 Praha)

Básník, fejetonista, novinář, publicista. Roku 1924 vydal sbírku *Veselý výboj*.⁹⁵

⁹² FORST, Vladimír. *Lexikon českých spisovatelů 2 (H–J, K–L)*. Praha: Academia, 1993, s. 1075–1078.

⁹³ FORST, Vladimír. *Lexikon českých spisovatelů 2 (H–J, K–L)*. Praha: Academia, 1993, s. 1160–1164.

⁹⁴ OPELÍK, Jiří. *Lexikon českých spisovatelů 3 (M–O, P–Ř)*. Praha: Academia, 2000, s. 913–916.

⁹⁵ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výběr z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 55.

POLÁK KAREL (28. 1. 1909 Bezděkov u Klatov - 1981)

Regionální historik. Studoval stavební průmyslovou školu v Plzni, po studiích vykonával různá technická a úřední zaměstnání (nejdříve v Praze, poté v Klatovech). Věnoval se genealogii, etnografii, kronikářství a sociálním dějinám venkovského lidu.⁹⁶

PŘÍMÝ KRISTOSLAV (9. 2. 1886 Klatovy - 1969)

Vlastním jménem Cyrill Method Höschl. Pracoval jako knihkupec v Praze. V roce 1919 vydal básnickou sbírku *Jiskry*.⁹⁷

ROUS JOSEF (26. 2. 1898 Nezvěstice u Plzně - 19. 11. 1988 Plzeň)

Básník, publicista, autor učebnic. Působil jako učitel v Klatovech, Českých Budějovicích a Plzni. Napsal básnické sbírky *Paprsky jitřního slunce* a *Poznání*. Za zmínku určitě stojí i jeho *Knihy o Plzni*.⁹⁸

SCHWEIGSTILL BOHUMIL (27. 3. 1875 Trhové Dušníky - 3. 12. 1964 Příbram)

Syn horního dozorce Prokopa Schweigstillu. Vystudoval gymnázium a učitelský ústav v Příbrami. Nejprve působil jako učitel. Učit začínal roku 1896 v Předslavi u Klatov, od roku 1899 učil v Klatovech a v letech 1900-1935 v Praze, kde se stal ředitelem obchodní školy. Byl členem Českého svazu přátel loutkového divadla v Praze a redaktorem časopisů *Srdíčko* a *Malý čtenář*. V roce 1915 ve škole zakládá Loutkové divadlo Spolku pro pořádání ušlechtilých zábav mládeže a začíná se aktivně věnovat tvorbě loutkových her. Napsal například hry *Zlaté srdce*, *Honza hledá Kašpárka aneb Kašpárek čaruje*, *Jak Petrovští uloupili kozu*, *Kterak Kašpárek bez prodlení vrátil Kocourkovu posvícení* a jiné. Od 30. let píše pohádkové knížky pro děti, například sbírky *Kašpárkovy rolničky*, *Pohádky z Kašpárkovy zahrádky*, *Pohádky ze stříbrných hlubin* nebo *Pohádky ze školy a okolo ní*.⁹⁹

⁹⁶ FRANTA, David. *Vlastivěda, literární regionalistika, meziválečný regionalismus a Karel Polák*. In: POLÁK, Karel (ed. FRANTA, David): *Josef Franta Šumavský ke 140 letům*. Klatovy: Městská knihovna Klatovy, 2020, s. 39.

⁹⁷ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výbor z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 55.

⁹⁸ OPELÍK, Jiří. *Lexikon českých spisovatelů 3 (M–O, P–Ř)*. Praha: Academia, 2000, s. 1285, 1286.

⁹⁹ MERHAUT, Luboš. *Lexikon českých spisovatelů 4 (S–T, U–Ž)*. Praha: Academia, 2008, s. 145–147; VODEHNALOVÁ, Petra. *Život a dílo Bohumila Schweigstillu*. Praha: 2016.

SKARLANDT JULIUS (31. 1. 1879 Praha - 30. 4. 1950 Praha)

Básník, prozaik, překladatel z italštiny, němčiny a francouzštiny, publicista. Vlastním jménem Julius Škrlandt. Pracoval ve Škodových závodech v Plzni, poté v Praze jako úředník v První českomoravské strojírně a jako vrchní úředník automobilního oddělení. Byl členem Spolku čes. spisovatelů beletristů Máj. Mezi jeho básnické sbírky patří *Podzimní melodie*, *Fragmenty*, *Kniha veršů*, *Kytice jeřabin*, *Básníkův skicář* či *Světla v samotách*, prozaické dílo představuje např. *Bílá růže a jiné prózy z Klatovska*.¹⁰⁰

STEHLÍK LADISLAV (26. 6. 1908 Bělčice u Blatné - 11. 9. 1987 Praha)

Básník, prozaik, autor knih pro děti, učitel. Své knihy doprovázel vlastními kresbami. Jeho první sbírkou jsou *Barevné dálky*, dalšími pak *Kvetoucí trnka*, *Zpěv k zemi*, *Kořeny*, *České jaro*, *Voněly vodou večery*.¹⁰¹

ŠÁLEK FRANTIŠEK (10. 10. 1897 Mezimostí u Třeboně - 4. 11. 1945)

Básník a prozaik. Někdy používal pseudonym Marie Paclová. Pocházel z jižních Čech, působil ale jako učitel ve Strážovicích na Klatovsku. Svou tvorbu, zejména povídky a pohádky, vydával v různých časopisech a novinách - *Srdíčko*, *Malý čtenář*, *Mladý hlasatel*, *Kašpárkovy noviny*, *Pestrý týden*, *List našich dětí*, *Dětský svět*, *Dětská neděle*.¹⁰²

ŠAK VLADISLAV (18. 6. 1860 Nalžovy - 19. 7. 1941 Praha)

Básník, autor česko-bulharského a bulharsko-českého slovníku, překladatel z bulharštiny. Navštěvoval písecké gymnázium. Poté působil jako profesor matematiky, a to později i v Bulharsku. Jeho prvním dílem byla kniha *Bulharské povstání*, mezi další patří *Pod Vitoší* nebo román *Kolonie*.¹⁰³

ŠNOBR JAN (16. 9. 1901 Klatovy - 1. 12. 1989 Praha)

Básník, publicista, kritik, autor knihovědných prací. Studoval klatovské gymnázium a poté filozofickou fakultu. Pracoval jako knihovník a učitel. Byl členem brněnské Literární

¹⁰⁰ MERHAUT, Luboš. *Lexikon českých spisovatelů 4 (S–T, U–Ž)*. Praha: Academia, 2008, s. 167–169.

¹⁰¹ MERHAUT, Luboš. *Lexikon českých spisovatelů 4 (S–T, U–Ž)*. Praha: Academia, 2008, s. 352–355.

¹⁰² ŠÁLEK, František. *U babičky na klíně*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940, s. 48.

¹⁰³ MERHAUT, Luboš. *Lexikon českých spisovatelů 4 (S–T, U–Ž)*. Praha: Academia, 2008, s. 539–540.

skupiny kolem časopisu *Host*. Mezi jeho básnické sbírky patří *Spirála dní*, *Modré vlny*, *Světelná melodie*, *Prameny jara*, *Severní záře*, *Růže a smrt*, *Druhá baterie*, *Spečetí vteřin*.¹⁰⁴

ŠRÁMEK FRÁŇA (9. 1. 1877 Sobotka - 1. 7. 1952 Praha)

Básník, prozaik, dramatik a publicista. Za svůj život se s rodiči několikrát stěhoval. Přebýval ve Zbirohu, Písku, Roudnici nad Labem, Českých Budějovicích, Klatovech. K jeho nejznámějším dílům patří sbírky *Života bído, přec tě mám rád*, *Modrý a rudý*, *Šplav*, román *Stříbrný vítr* a divadelní hra *Léto a Měsíc nad řekou*.¹⁰⁵

TAFTL EMANUEL (4. 7. 1874 Klatovy - ?)

Katecheta, příležitostní básník. Vydal básnickou sbírku *Od srdce k srdcím*.¹⁰⁶

VÁCHAL JOSEF (23. 9. 1884 Milavče u Domažlic - 10. 5. 1969 Radim u Jičína)

Spisovatel, výtvarník, tiskař, topograf. Vyučil se knihařem, pokračoval na průmyslové škole a prošel kurzem zlacení. Pracoval jako výtvarník a knihvazač. Z jeho díla můžeme jmenovat knihy *Šumava umírající a romantická*, *Krvavý román*, *Malíř na frontě*. V roce 1969 získal za své dílo titul zasloužilý umělec.¹⁰⁷

VOTÍK MILOŠ (9. 4. 1903 Roupov - ?)

Studoval v Klatovech, kde poté pracoval jako účetní obchodního družstva. Mezi jeho básnické sbírky patří *V západu slunce* a *Život a květy*.¹⁰⁸

¹⁰⁴ MERHAUT, Luboš. *Lexikon českých spisovatelů 4 (S–T, U–Ž)*. Praha: Academia, 2008, s. 681–684.

¹⁰⁵ MERHAUT, Luboš. *Lexikon českých spisovatelů 4 (S–T, U–Ž)*. Praha: Academia, 2008, s. 712–719.

¹⁰⁶ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poezii: výbor z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 56.

¹⁰⁷ MERHAUT, Luboš. *Lexikon českých spisovatelů 4 (S–T, U–Ž)*. Praha: Academia, 2008, s. 1182–1188.

¹⁰⁸ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poezii: výbor z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 56.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zmapovat genezi edičního projektu Klatovská dětská knihovna ve vztahu ke Karlu Polákovi a Josefu Biskupovi, dále pak analyzovat a interpretovat jednotlivé tituly vzniklé v edici s ohledem na biografie jejich autorů.

Po prostudování všech dostupných archiválií, pramenů i odborné literatury a ostatních materiálů jsem práci koncipovala do tří hlavních kapitol. V první kapitole jsem představila vznik Klatovské dětské knihovny včetně Vlastivědné knihovny Klatovska. K tomu se vztahuje téma nakladatelství Otakara Čermáka a tiskárny Jana Zikmunda Laše. Objasnila jsem tak vznik a vývoj těchto dvou edičních projektů. Poté jsem prošla všech sedm svazků dětské knihovny a jeden po druhém jsem je představila. Následně jsem provedla analýzu textů a došla jsem tak k závěrům, že ve verších převládá daktyl a trochej, rýmy se nejčastěji objevují střídavé, sdružené a přerývané, u prozaických textů si můžeme všimnout četnosti poučení, moralizování a vysvětlování vzniku nebo původu věcí, tradic, jevů a míst. V poslední kapitole jsem vytvořila stručný přehled všech zmíněných autorů a tvůrců.

Závěrem lze říci, že výše zmíněné výsledky práce jsou jen důkazem toho, jak i malé město, jako jsou Klatovy, může disponovat tak cennou literární historií a že i v těch nejmenších vesničkách v blízkém okolí působily desítky významných regionálních představitelů české literatury.

Resumé

Diplomová práce s názvem Klatovská dětská knihnice se snaží o zmapování vývoje edičního projektu Karla Poláka a Josefa Biskupa.

V úvodu je popsán vznik a obecná charakteristika projektu a je přiložena informace o nakladatelství Otakara Čermáka a tiskárně Jana Zikmunda Laše. Dále jsou představené konkrétní tituly knihnice, analyzované texty a doplněna životopisná data podílejících se autorů.

V závěru práce je shrnuto, jakých výsledků bylo v práci dosaženo.

Summary

The diploma thesis with the title „The Children’s library of Klatovy“ tries to explore the development of the publishing project of Karel Polák and Josef Biskup.

In the introduction is described the origin and general characteristics of the project and attached the information about the publishing house of Otakar Čermák and the printing house of Jan Zikmund Laš. The diploma presents specific library titles, analyses the texts and added biographical information of the participating authors.

The results of the work are summarized at the end of the work.

Použité prameny a literatura

Prameny

Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech, fond Osobní archiv, složka J. Z. Laš, bez inv. č.

BISKUP, Josef. *Klatovská dětská knižnice*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1940.

BISKUP, Josef. *Zvony domova a jiné pohádky*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941.

KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výbor z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941.

Odborná literatura

BRANTALÍKOVÁ, Jaroslava. *Msgr. Th.Dr. Karel Slavík (1860–1944). Život a dílo profesora bohosloví*. Bakalářská práce. České Budějovice: TF JU, 2017.

BURIÁNEK, František. *Literární Klatovy*. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1962.

FORST, Vladimír. *Lexikon české literatury 1 (A–G)*. Praha: Academia, 1985.

FORST, Vladimír. *Lexikon české literatury 2 (H–J, K–L)*. Praha: Academia, 1993.

FRANTA, David. *Vlastivěda, literární regionalistika, meziválečný regionalismus a Karel Polák*. In: POLÁK, Karel (ed. FRANTA, David): *Josef Franta Šumavský ke 140 letům*. Klatovy: Městská knihovna Klatovy, 2020, s. 33–54.

HAMHALTEROVÁ Hana. *Týdeník Šumavan v letech 1918-1941 na Klatovsku a osobnost Maxmiliána a Otakara Čermáka*. Diplomová práce. Praha: FSV UK, 2012.

IBRAHIM, Robert, PLECHÁČ, Petr, ŘÍHA, Jakub. *Úvod do teorie verše*. Praha: Akropolis, 2013.

MERHAUT, Luboš. *Lexikon české literatury 4 (S–T, U–Ž)*. Praha: Academia, 2008.

OPELÍK, Jiří. *Lexikon české literatury 3 (M–O, P–Ř)*. Praha: Academia, 2000.

SLÁDKOVÁ, Klára. *Česká módní ilustrace dvacátých až čtyřicátých let 20. století*. Bakalářská práce. Brno: FF MU, 2010.

VEJVODA, Zdeněk. *Plzeňsko v lidové písni. Antologie historických zápisů hudebního folkloru 19. a 20. století*. Praha: Folklorní sdružení České republiky, 2011.

VODEHNALOVÁ, Petra. *Život a dílo Bohumila Schweigstilla*. Diplomová práce. Praha: PedF UK, 2016.

Internetové zdroje

https://is.muni.cz/el/1421/podzim2012/MED09/um/Figury_a_tropy_prehled.pdf

<https://ndk.cz/periodical/uuid:ae722b4f-435d-11dd-b505-00145e5790ea>

<https://www.spisovatele.cz/>

<https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/>

<https://www.detske-casopisy.cz/>

https://web.math.muni.cz/biografie/vladislav_sak.html

<https://nsdb.cz/Pomaha%C4%8D%20Ji%C5%99%C3%AD/mistr777.html>

<https://www.slovník-nakladatelství.cz/>

Přílohy

Příloha č. 1: Perličky pro naše dětičky

Příloha č. 2: U babičky na klíně

Příloha č. 3: Klatovsko v současné poezii

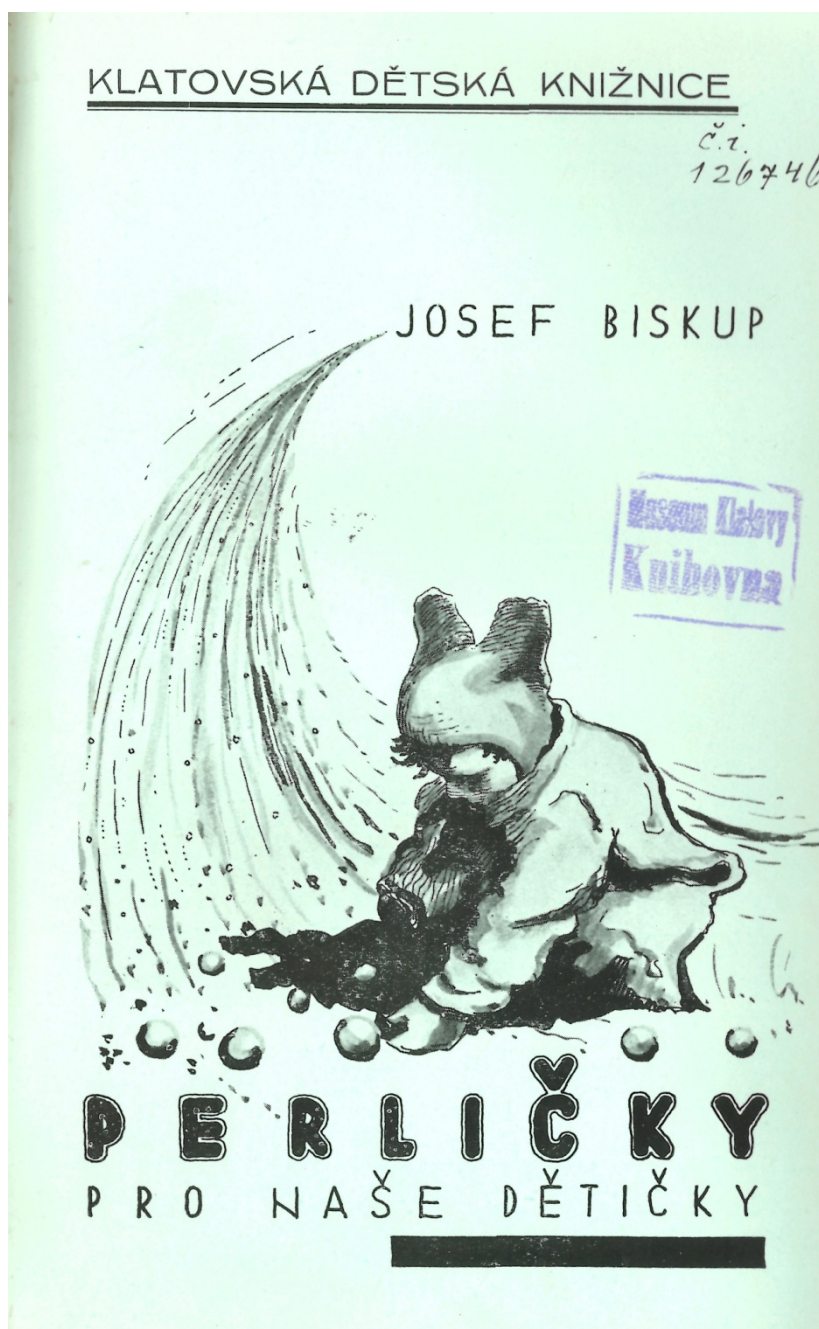
Příloha č. 4: Portréty autorů jednotlivých svazků Klatovské dětské knihnice

Příloha č. 5: Portrét Jana Zikmunda Laše

Příloha č. 6: Stručná data zúčastněných básníků

Příloha č. 1: Perličky pro naše dětičky

Ukázka č. 1 – titulní strana sv. Perličky pro naše dětičky

Ukázka č. 2 - báseň Sešit

SEŠIT

Bože, bože, co já zkusím,
když já nečistého pána
správu stále trpět musím ?

Moje čapka pošlapaná,
můj kabátek roztrhaný,
moje katě potrhané,
bolí, bolí, těžké rány.

Kdy as náprava se stane ?

Údy moje znečištěné
škube ruka zlého pána ...

Ubohý já čekám denně,
kdy mě stihne slední rána.

Pestrý týden.

O. Sekora.

Ukázka č. 3 - báseň *Bětka hospodyňka***BĚTKA HOSPODYŇKA**

Bětka běhá po pokoji,
s utěrkou a se smetákem...
V neúprosném lítém boji
se čtverákem čilým prachem.

Neposeda, diblík malý
s Bětkou chce si stále hráti.
Pokoj v šerý závoj halí,
Bětky nemíní se báti.

Sotva s nábytkem jej setře,
již si sedá na podlahu,
všude dareba se vetře,
z ničeho vám nemá strachu.

Bětka okno otevírá,
máčí utěrku i koště.
Kruh se kolem prachu svírá —
na smetišti v haldu roste.

Slovičko. F. Koliha.

Ukázka č. 4 – báseň Jabloň

JABLOŇ

»Maminko, půjdeme k jabloňce?
Pohleď, jak rozkvetla v chvíli!«
»Půjdeme, děťátko, půjdeme,
shlédnouti zázrak ten milý.«

Růžová kvítečka na větvích
pohádku šeptají lásky —
Maminka ke svému kvítečku
stulí se, zulíbá vlásky...

Jabloňka těší se z lásky té,
radostí zahoří, jásá,
na šťastnou dvojici pod sebou
růžové lístečky strásá.

Ukázka č. 5 – báseň *Malí vandrovníci**MALÍ VANDROVNÍCI*

Pláče otec, pláče máti :
Děti se jim, milí zlatí
vypravily trampovati
do dřevěné v lese chaty.

Úsměv rozzářených lící
však nám v pravdě chce as' říci :
Nejsme, draží, nevděčníci,
jdeme pouze na ulici.

Vše, co v trhu nakoupíme,
do vulkánu naložíme.
A co potom dělat víme !
O nákup se rozdělíme !

Venkou.

Ukázka č. 6 - báseň *Mládí***MLÁDÍ**

Máně, malé nezbednici
od rána až do večera
rozzáří se v plné lici
spokojenost, radost sterá.

Usmívá se v slunka moři
na louce i na pěšině,
šťěstím tváře rudě hoří,
z hrdla jásot se jí řine.

V šťastném mládí Máňa kvete,
sluníčko jí čílko jasní —
Čtenářové milí — rcete,
zdaliž není mládí-básní ?

Ukázka č. 7 - báseň *Na vycházce*

NA VYCHÁZCE

Lýkovec a líska
příchod jara hlásí.
Mladá Všudybylka
nese pozdrav krásy.

Na Doubravě byla,
pěkně bylo v lese.
Kytici si domů
na památku nese.

Vonné květy jara
do vázy si dala.
V zlatém dešti slunka
sobě zaspívala.

Venkov.

Ukázka č. 8 - báseň Na zahradě

NA ZAHRADE

Záhony jsou plné květů,
lupiny a vlčí máky.
Díky vzdejte všichni létu,
pohleďte jen na zázraky!
Velký květ a malý kvítek,
vše se doplňuje v kráse.
Jaký podivný to skřítek
z květů na nás usmívá se?
Podivný květ mezi květy,
to je přece naše dcera!
Chce nám asi vyprávěti,
kde se procházela včera.

Letem, světem.

ÚTĚK

Králíček využil chvíličky,
do světa radostně vyšel...
vždyť o něm od staré babičky
přemnoho krásného slyšel.
»Dvířka jsou přivřena! Úteku!
Svoboda radostně volá!
Bohužel v domácím obleku
budu jen milostpán zpola!
Jak jest svět podivný« mudroval,
když z chléva čerta tvář shlédl.
Div, že se ustrašen neschoval,
jistotně ve tváři zbledl.
Což teprv na dvoře! S volností
neví si pojednou rady.
V hlavě se nepokoj rozhostí,
bílý sníh horkou krev zchladí.
Hupky hop! Králíček vrací se
zklamán a unaven domů.
Vždyť doma alespoň nají se
a bydlo dobré má k tomu.

Lidové noviny.

J. Lebeda.

Ukázka č. 10 - báseň *Vycházka do lesa*

VYCHÁZKA DO LESA

Největší radostí Mařenky
vycházka do lesa bývá.
V průvodu rodičů, stařenky,
srdíčko radostí zpívá.

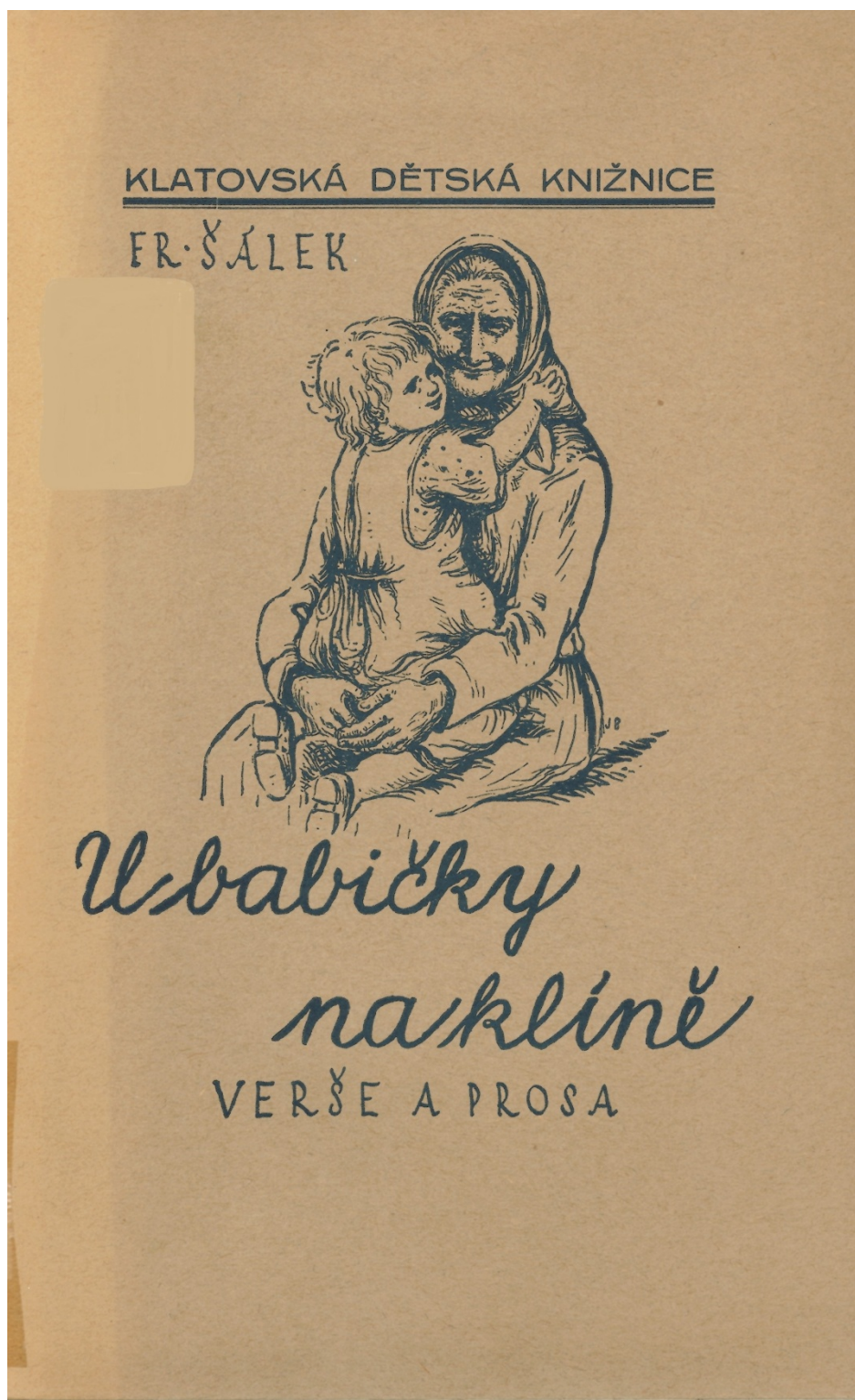
»Tatíček v nůši mě ponese,
za moji velikou lásku.
Potom se proběhnu po lese,
hříbků si nasbírám tašku.«

Tatínek s maminkou jahody,
babička nasbírá chřastí —
Přírodní večere lahodí,
popřát si může ji každý.

Příloha č. 2: U babičky na klíně

Ukázka č. 11 - titulní strana sv. U babičky na klíně

Ukázka č. 12 – logo Klatovské dětské knihovny s podpisem F. Šálka

Ukázka č. 13 - báseň *U babičky na klíně***U BABIČKY NA KLÍNĚ**

U babičky na klíně
dobře se nám žije,
vždyť to srdce stařenky
samou láskou bije.

U babičky na klíně
dobře se to chová,
sotva přešla pohádka,
již přichází nová.

U babičky na klíně
mnohý bol se zhojí,
vždyť i bubák škaredý,
babičky se bojí.

U babičky na klíně
pelíšek je malý,
písnička když pomalu
očka šerem halí.

U babičky na klíně
dobře se to sedá,
když tatínek metličku
po všech koutech hledá.

BABIČCE

Večerní se snáší chvíle...
bábi vážně čistí brýle,
Pavel pelech hledá.
Jaroslávek končí hádku,
Mařenka již na pohádku
čeká celá bledá.

Ve dne žádný není tise,
teď z nich každý sotva dýše,
kde je místo, sedá.
V novém světě se teď žije,
za princeznu princ se bije,
ublížit jí nedá.

Pohádka tu kráčí šerem,
jak předepsal autor perem,
srdce zámky láme.
Babičko, ty nevíš ani,
když odzvoní kruté sani,
jak tě rádi máme.

Kašpárek když dělá žerty,
a Honza zas hází čerty
do pekelné kaše,
babičko ty naše zlatá,
srdíčko nám blahem chvátá,
to jsi celá naše.

VŠESTRANNÁ SPOKOJENOST

Povídala Milča panně,
než šla nakoupit,
tadyhle je trochu mléka,
ať tu máš co pít.

Přijdu asi za chvíličku,
proto tiše sed',
než se vrátím, do obrázků
tady v knížce hled'.

Pověděla, odskočila,
ve městě byl trh,
sotva zašla, černý kocour
na mlíčko se vrh'.

Nedbal na to, že se nesmí
panně mlíčko brát,
jak už kocour dareba je,
prostě jí je krad'.

A malá, když vrátila se,
— Bože, je to sen? —
z dobré chuti svojí panny
měla radost jen.

Kocour, kdesi pod postelí,
hladil břicho zas,
neb on věděl, kdo to spapal
sladké mlíčko včas.

Ukázka č. 16 - báseň Špatný hrdina

ŠPATNÝ HRDINA

Seděl Vořech před chalupou:

»Bafy, bafy, baf,
každý musí přede mnou mít
převeliký strach.

Já jsem pánem ve stavení,
a kdo půjde k nám,
na cucky ho, věřte tomu,
ihned roztrhám.«

Starý houser po návsi šel:
»Klapy, klapy, klap,
co povídá před chalupou
ten štěkavý chlap?«

Když uslyšel vychloubání,
jenom zasyčel,
a Vořech už před stavením
více nekřičel.

V boudu vlezl a tam v koutě
příkrčený stál.
Co bych vám to dále říkal,
housera se bál.

Ukázka č. 17 - básně *Slib*, *Maminečko moje*

SLIB

Mé srdíčko, maminečko,
dělá tuky, tuky, tuk,
dnes jsem ještě klouček malý,
zítra budu velký kluk.
Pak vám koupím chaloupečku
se zahrádkou v okolí,
byste mohla odpočinout,
až vás nohy zabolí.

MAMINEČKO MOJE

Maminečko moje,
buďte dlouho zdráva,
srdéčko své malé
dceruška vám dává
v náruč vaši hladkou —
— a hubičku sladkou.

HONIL DEŠTÍK VLAŽIČKU

Honil Deštík Vlažičku,
zahnal ji na mraky.
Urousal si nožičky
a Vlažička taky.

Sluníčko je sušilo,
andělíček kropil,
dostal dukát na pivo,
ve mličku jej propil.

Mraky ty se mračily,
pohrozily bouří,
podívejte na lesy,
jak se z nich už kouří.

Na konec vše dopadlo,
jak je tady psáno,
sepsán o tom protokol
takhle časně ráno.

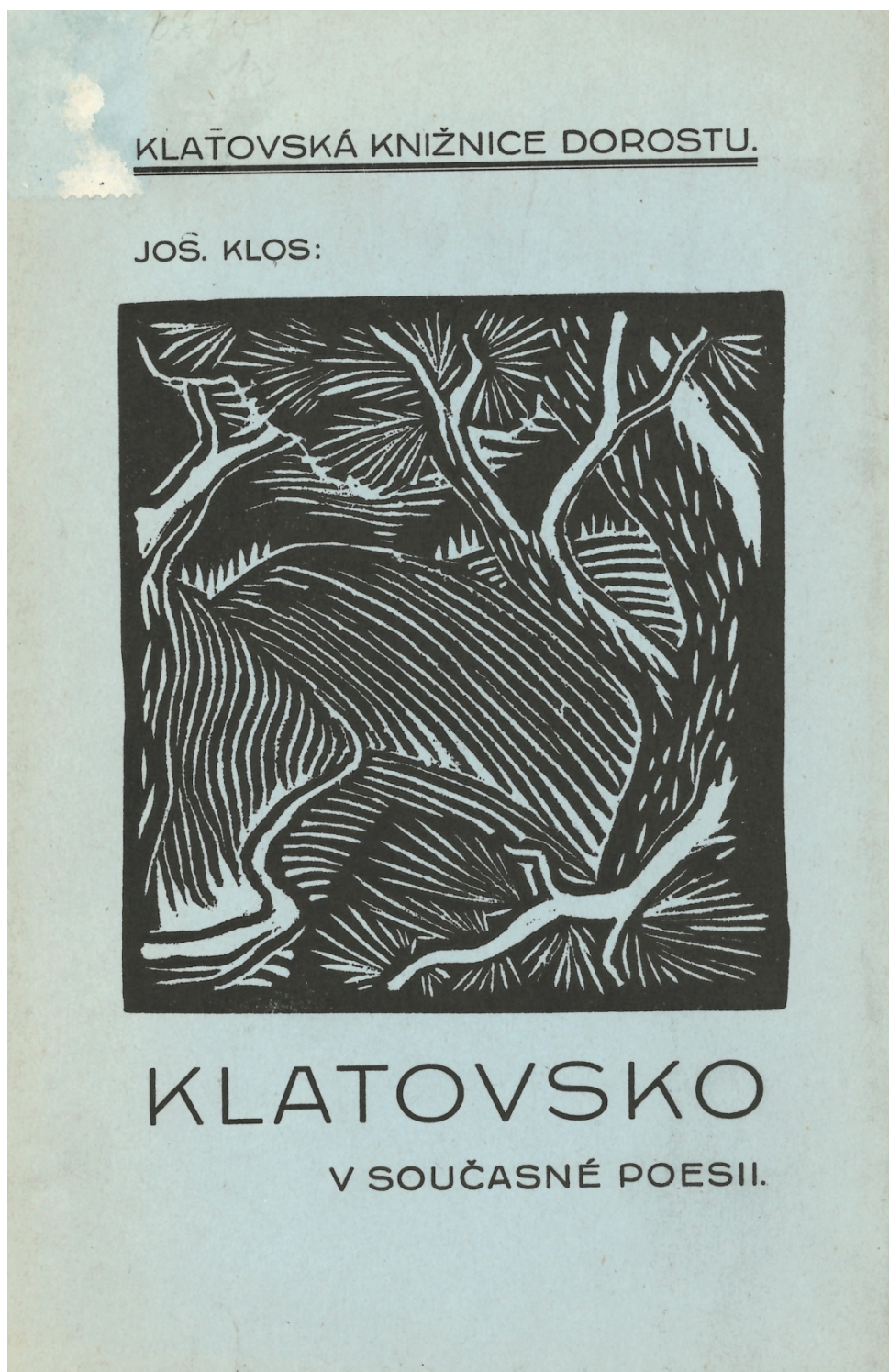
Deštík nesmí Vlažičku
po nebíčku honit,
nebo bude slzičky
ve dne v noci ronit.

Musí pilně zalévat
boží oseníčko,
aby našim capartům
rozkvetlo zas líčko.

Vlažička mu pomůže,
kde jen třeba bude
a na mraky škaredé
jenom bubák zbude.

Příloha č. 3: Klatovsko v současné poezii

Ukázka č. 19 - titulní strana sv. Klatovsko v současné poezii

Ukázka č. 20 – logo Klatovské dětské knihnice s pseudonymem Josefa Biskupa

Ukázka č. 21 - báseň *U Hnadčovského rybníka*

Fr. Kašpar :

U HNADČOVSKÉHO RYBNÍKA.

Jak řasy okna, které sesmutnělo
tajemným neštětím, kol rybníka
se háje tmí, balvanů černá stáda
nehnuta leží. Stesku veliká
vše vlna zaplavuje, jak by z duše
mrtvého rozlila se básníka.

V tom kraji, i když v svatební šat jara
se oděje, stín duši příkrývá.
Ten kraj je domov poraněné duši,
on čistým smutkem svým ji dolívá.
Zde projdeš hrobem ; naděje pak dlouho
tím sladčeji se na tě usmívá.

Do teskné samoty dnes Boha nesu.
Kraj roucho smutku rázem odložil.
Veliká slz rybníka se leskne,
jak v cestu zářící by podložil
se Pánu. Jásá zvonek chvátající.
Kraj saze smutku stírá se svých lící.

Vexilla Regis.

Miloš Votík :

HOUSLE.

Po letech kolíka jsem housle do ruky vzal zase,
pod bradu vložil je a sklonil na ně hlavu
a tóny dva či tři jen vyloudil jsem —
struna přetrhla se.

Hrát dále nemoh' jsem, vždyť struna
A mně praskla
a citů mocných záplavu jsem vyhrát nemohl,
neb v chvíli té i na okno mé Bída pěstí třaskla.

Zas housle v pouzdro vložil jsem a opřel
hlavu v dlani
a rozplakal se jako malé děčko
a cítil jsem, jak matka po vlasech a skrání
zas hladí mne, jak dítě když jsem býval doma . .

A v tom jsem na pláč zapomněl, i na housle
a bídu — všechno,
a v duchu líbal jsem ji — matku —
bezbarvýma rtoma — —

V západu slunce.

Ukázka č. 24 - báseň Sloky májové

SLOKY MÁJOVÉ.

Jen došuměl a utich' v olších mlýn,
trať v daleku jak zlatý had se blyští ;
kouzelně vlají mlhy ze sítin
a slunce směje se v červánků tříšti —

Kraj jak by dřímal pod sklem růžovým,
hrad v oblak ční a za ním skalin tesy ;
stoup' k nebi výš' modravý z chalup dým,
zvon večerní se rozezpíval kdesi —

Jde za stádem svým pastýř s pohoří,
a na roh vydutý hrá píseň třesknou.
Nad doubravou už luna v údol zří,
kde rybníky se jako stříbro lesknou —

Žluť pampelišek děti do věnců
na louce víjí sedmikrásek s bělí.
V les vonný mizí kroky milenců,
a máje čarem chvěje se kraj celý !

Básníkův skicář.

Příloha č. 4: Portréty autorů jednotlivých svazků Klatovské dětské knihnice

Ukázka č. 25 - portrét Josefa Biskupa

Ukázka č. 26 - portrét Bohumila Schweigstilla

Ukázka č. 27 - portrét Františka Šálka

Ukázka č. 28 - portrét Františka Biskupa

Ukázka č. 29 - portrét Julie Flanderkové

Příloha č. 5: Portrét Jana Zikmunda Laše

Ukázka č. 30 - portrét Jana Zikmunda Laše

Příloha č. 6: Stručná data zúčastněných básníků

Ukázka č. 31 – stručná data zúčastněných básníků¹⁰⁹

Stručná data zúčastněných básníků.

Berka Josef, * 5. března 1909 v Borovech u Lužan, kde jest rolníkem. V Klatovech navštěvoval hospodářskou školu. První svoji sbírku básní vydal roku 1931 pod názvem „Hořké krůpěje“. Další jeho sbírky básní: „Klekání“, „Pokorná země“ a „Chléb v kamení“.

Biskup Josef, učitel v Klatovech, * 15. srpna 1905 Oseč u Příbramě, první svoji sbírku vydal v roce 1929: „Trpký úsměv“. Od té doby vydal řadu sbírek básnických („Stopami srdce“), prosaických („Město“), regionálních („Z šera minulosti“) a knih pro mládež („Zvony domova“). V Klatovech řídí KVK a KDK. Jest členem Svatoboru.

Bouzek Josef, odborný učitel v Plzni, * 27. listopadu 1901 v Předslaví. Jeho první sbírka veršů se jmenovala „Pouto bezradné“ a vyšla roku 1931. Později vydal další své dvě sbírky, „Pokorné vinobraní“ a „Návrat“.

Branislav František, úředník v Praze, * 19. června 1900 Beroun. Byl aspirantem býv. důstojnické školy v Klatovech. Svoji básnickou činnost zahájil roku 1924 sbírkou „Bílý kruh“. Jiné sbírky: „Na rozcestí“, „Věčná země“ a j.

Hais Týnecký Josef, redaktor v Praze, * 3. března 1885 v Klatovech. Jeho literární činnost jest všestranná. Zahájil ji románem „Pikharté“, načež následovala sbírka básní „Babí léto“ (1909), divadelní hry, romány („Bludičky z Podlesí“) a spisy pro mládež. Největším jeho dílem jest šestisvazková kronika klatovského kraje, z níž vyšly dosud dva díly „Světla“ a „Zvony“. Jest členem Svatoboru, literárního druž. Máj a j.

Janoušek Jaroslav, úředník v Praze, * 20. dubna 1906 v Nemělkově. Vydal knižně dva své romány „Dynamitové mládí“, „Parno v polích“ a povídku „Zplanělá ves“. Svoji první sbírku veršů vydá v nejbližší době. Jest redaktorem Aktivistů v Praze.

Jelínek Leopold, * 14. září 1906 Vídeň (Wien), jest redaktorem v Praze. V Klatovech navštěvoval bývalou důstojnickou školu. První knížku vydal roku 1939 a to „Libeňské klasy“, rok na to „Otče náš“ a „Ot. Březina“. V r. 1941 vydal „Básně“, „Učitel“ a „Úpadek české recenze“.

¹⁰⁹ KLOS, Josef. *Klatovsko v současné poesii: výbor z básní současných klatovských básníků*. Klatovy: Tiskárna J. Z. Laše, 1941, s. 53–56.

Kalivoda J. J., úředník v Klatovech, * 13. srpna 1905 ve Strážově. Svoji literární dráhu zahájil několika sbírkami básní, první vyšla v roce 1925, „Na svahu Prenetu“. Od té doby se věnoval divadelním hrám a románům. („Kosa a kámen“.)

Kašpar František, děkan v Stádlci u Tábora, * 5. ledna 1879 v Borečnici. Byl léta farářem v Nicově. Roku 1912 napsal o tomto poutním místě svoji první knížku: „Poutní místo Nicov“. Rok na to vydal svoji sbírku básní „Kytice“. Od té doby následovalo několik dalších sbírek.

Kešner Karel, učitel v Plzni, * 13. ledna 1912 v Dýšíně u Plzně. Svoji literární dráhu zahájil roku 1931 sbírkou básní „Růže ze Širázu“, načež následovala „Podzimní symfonie“. Roku 1938 vychází „Galaktická soustava“, rok na to „Začarovaná Marmaroš“. V Klatovech navštěvoval důst. školu v roce 1933, příštího roku přišel do Klatov jako písař při odvodní komisi.

Khas Ladislav, redaktor v Praze, * 29. června 1905 na Stříbrných Horách. Mládí prožil v Myslivě, kam se jeho rodiče ze Stříbrných Hor přestěhovali. Roku 1931 vydal svoji jedinou sbírku veršů „Torso“.

Kvapil Jaroslav, sekční šéf, * 25. listopadu 1869 v Chudenicích. Svoji literární dráhu zahájil sbírkami básnickými, z nichž první vyšla v roce 1889 a jmenovala se „Padající hvězdy“. Od té doby vydal řadu dramatických děl („Oblaka“), pros („O čem vím“) a překladů (Ibsena, Wilda a jiných). Jest členem České akademie, Svatoboru, literárního družstva Máj a j.

z Lešehradu Emanuel, vlastním jménem Em. Lešetický, odbor. přednosta Zemské banky. * 15. listopadu 1877 v Praze. O prázdninách žije v Chudenicích. Svoji literární činnost zahájil sbírkou veršů „Smutné kraje“ (1898). Jiné sbírky nesou názvy: „Kosmické pouti“, „Slunovrat“, „Orfeovy proměny“ a j. Psal též literár. a kulturně historické stati a překládal z francouz., něm. a amer. básníků.

Pilař Jan, redaktor v Praze, * 9. září 1917 Stříbřec u Třeboně. Žil v Dolanech, u svých rodičů. Studoval na klatovském gymnasiu. Vydal dvě sbírky básní, „Jabloňový sad“ (1939) a „Stesk Orfeův“.

Pitha Jos. P., redaktor v Praze, * 2. února 1891 v Plánici. Roku 1924 vydal sbírku veršů „Veselý výboj“.

Přímý Kristoslav, vlastním jménem C. M. Höschl, knihkupec v Praze, * 9. února 1886 v Klatovech. Od roku 1906 vydává lidovýchovné svazky, v roce 1919 vydal sbírku svých veršů „Jiskry“.

Rous Josef, profesor v Plzni, * 26. února 1898 v Nevěsticích. Působil též kratší čas jako profesor v Klatovech. Svoji literární dráhu zahájil divadelní hrou „Sladká pouta“ (1927) a rok na to sbírkou básní „Paprsky jitřního slunce“. Od té doby vydal další sbírku veršů („Poznání“), divadelní hry, odborné spisy a spisy regionální.

Skarlandt Julius, ležačnická rada, * 31. ledna 1879 v Praze. O prázdninách žije v Poleni, u rodičů své choti. Svoji literární dráhu zahájil sbírkou básní „Podzimní melodie“ (1899), načež následovaly další („Básníkův skicář“, „Kytice jeřabin“ a j.), jakož i sbírky povídek („Bílá růže“). Jest znám též jako překladatel z italštiny.

Stehlík Ladislav, učitel v Myslivičce, * 26. června 1908 v Bělčicích. Svoji první sbírku veršů vydal v roce 1930, „Barevné dálky“. Další jeho sbírky jsou: „Kvetoucí trnka“, „Zpěv k zemi“, „Kořeny“, „České jaro“.

Šak VI., profesor, * 18. června 1860 v Nalžovech. Vydal sbírku básní „Pod Vitoší“ (1905), román Kolonie a j. První vydaná kniha se jmenuje Bulharské povstání (1876). Jest znám jako překladatel z bulharštiny, 18./7. 1941 Praha.

Šnobl Jan, knihovník univ. knihovny v Praze, * 16. října 1901 v Klatovech. Vydal řadu básnických sbírek, z nichž první nese název: „Spirála dní“ (1926). Jiné jeho sbírky: „Modré vlny“, „Severní záře“, „Modlitba“, „Růže a smrt“ a j. Vydal též literární studie, jest překladatelem z němčiny. Jest členem Syndikátu českých spisovatelů a j.

Šrámek Fráňa, redaktor v Praze, * 19. ledna 1877 Sobotka u Jičína. V roce 1905 byl jako záložník v Klatovech. Napsal řadu básnických sbírek (první vydána roku 1905, „Života bído, přec tě mám rád“) povídek („Sláva života“ 1903) románů („Stříbrný vítr“) a divadelních her („Léto“).

Taftl Emanuel, katecheta, * 4. července 1874 v Klatovech. Roku 1928 vydal svoji sbírku veršů „Od srdce k srdcím“.

Váchal Josef, malíř a grafik, * 23. října 1884 v Milavčích u Domažlic. Své knihy vydává bibliofilsky, má své ručně řezané písmo. Žil o prázdninách na Týnci. Z Klatovska jsou dvě jeho knihy: „Christ. Heinrich Spiess“ a „Šumava umírající a romantická“.

Votík Miloš, účetní v Písku, * 9. dubna 1903 v Roupově. Studoval v Klatovech na obchodní škole. V letech 1923—28 byl účetním obchodního družstva v Klatovech. Svoji první knihu veršů vydal v roce 1934 („V západu slunce“), druhou „Život a květy“, letošního roku.

Stehlík Karel, který tento svazek vyzdobil 5 perokresbami a linorytem, jest rodákem z Tábora (26/10 1919) V Klatovech studoval na gymnasiu.